Olewik

Ilmub 2 korda nädalas: igal kolmap. ja laupäewal. — Asutatud 1881

Tellimiste wastuwõtjad saawad 7%, kuulutuste wastuwõtjad 20%.
Toimetus ja talitus on Tartus Suure-turu, Raatuse majas P. Sohnwald'i tapeedikaupluse kõrwal.
Adress: Olewiku toimetus Tartus.

Tellimiste hinnad:

Postiga	12 kuu peale	3 rbl. 50 kop.;	postita	3 rbl. — kop.
„	6 „ „	1 „ 80 „	„	1 „ 60 „
„	3 „ „	1 „ — „	„	— „ 85 „
„	2 „ „	— „ 70 „	„	— „ 60 „
„	1 „ „	— „ 35 „	„	— „ 30 „

Toimetus ja talitus on awatud igal ärgipäewal kell 8 hommiku kuni kella 8 õhtul. Toimetaja kõnetunnid kella 10—12 enne lõun.

Kuulutuste hinnad: petit-rea ruum teksti ees ja sees 15 k. tekti järel 5., wäljaspool kodumaa piirkonda pool kallim. — Prospektide ligipanek 5 rbl. tuhande pealt — Adressi muutmine 10 kop., kus juures endise adressi nr. üles anda tuleb.

Üksik nummer 5 kop.

Ilma tasutingimisteta sissesaadetud käsikirjad arwatakse hinnataks. Tasu maksetakse ainult trükiwalmis käsikirjade eest. Käsikirjad hoitakse ainult selle kohase soowi peale alal, ehk saadetakse tagasi, kui selleks margid ligi on.

69 **Laupäewal 8. (21.) septembril** **1912**

walida ja kuida walida?

Tartumaa wallad waliwad käesolewail päewil oma asemikka maakonna walijate-kogusse. Keda peawad nad walima ja kuida walima? Kas on soowitaw, et maakonna asemiku kandidat juba wallas ära tähendataks ja walla wolinikkudele kohuseks tehtaks maakonna-kogus heali ainult sellele anda, ehk on sündsam, kui see asi täieste maakonnakogu hooleks jäetakse?

Tulewiku tarkust õpime minewikust, sellepärast waatame, kuidas eelmistel walimistel asi oli. Nüüd wõime walimisi paremine korraldada, kui siis, kunas meie uuendatud walimise-seadusega alles harjumata olime.

Kolmanda duuma walimise ajal ei teatud meie waldades saadikute kandidatidest midagi, ega wõidud waldade asemikkudele sellepärast ka mingisuguseid juhatusi kaasa anda. Asemikud tuliwad Tartusse kokku. Koosolekut peeti sel korral sõjawäe-kommisjoni ruumides. Üks ei tunnud ühte, teine teist ja keegi ei teadnud kedagi kandidadiks ette panna. Siis tuli Tõnisson koosolekule (see oli eelkoosolek), wõttis juhatuse, ilma et teda juhatajaks oleks kutsutud, ehk walitud, oma kätte ja määras Schulzenbergi kandidadiks. Keegi ei teadnud midagi wastu rääkida, sest et teadmata oli, kas kogus teisi paremaid kandidatisid leidub, ehk mitte. Nagu pärast selgus, oleks neid leidunud, wähemalt niisuguseid, kes wenekeelt oskasiwad. Meie mees aga niisugusel kohal ja korral weel ise ette astuda ei oska, ega söanda. Sellepärast jäiwad tublimad kandidadid waikselt kõrwale ja mees, kes wenekeeles ja saadiku kohuste täitmises üleüldse nõrk oli nagu maimuke, läks „koduse ülemuse" määramise järele duumasse. Ta tegi seal ka mis wõis, aga et ta wõimine wäga weike oli, ei saanud sellest midagi suuremat wälja tulla. Süüdistada meil teda ei maksa, seda enam, et uus wastutuserikas tegewus temale surma tõi. Rahu tema põrmule! Nüüd tahame targemad olla.

Kui selle põhjusmõtte õigeks tunnistame, et rahwas oma asemiku duumasse ise peab walima, siis peame selle järele ka talitama, nii palju kui praegune walimiseseadus seda wähegi lubab. Palju ta ei luba, ent seda ta ei keela ka, et wallad juba enne oma asemikkude walimist duumaliigete kandidatide üle läbi räägiksiwad ja selle järele ära määraksiwad, kellele maakonna-kogus heali tuleb anda.

Seda wõimalust tuleb meie wallakogudel tarwitada. Maakonna asemiku kandidat, kes kubermangu linna läheb, tuleb juba waldades ära tähendada. Maakonna koosolekul selgub ainult, kes neist healteenamuse on saanud ja seega maak. asemikuks walitud.

Tartu maak. asemiku kandidatideks on kolm meest üles seatud: Truusmann, Raamot ja Maim. Wallawanem, kui walla täiskogu seaduslik juhataja, awagu walimise-koosolekul ametlise walimise eel nende kolme isiku üle erawiisil läbirääkimised, laskku igaühte südame pealt wälja puistata, mis keegi nendest meestest teab ja wõtku siis ka, ikka erawiisi, healed ära. Kes kandidatidest enamuse saab, sellele peawad walla asemikud maak. kogus oma healed andma. Seda talitust ei wõi protokolli panna, sest et see otsekohefelt walla asemikkude walimise alla ei käi. Erawiisil wõib seda aga julgeste ette wõtta. Peale selle walitagu siis walla asemikud ametlisel teel, aga ainult niisugused mehed, kes eelläbirääkimistel tehtud tingimisi täita tõotawad. Kui iga walla asemikud selkombel kindlad määrused kaasas maakonna-kogusse tulewad, siis on maakonna asemik õieti waldades juba ära walitud. Linnas selgub ainult, kellele maa oma usalduse on kinkinud.

Seda korraldust saab aga ainult siis läbi wiia, kui nimetatud kandidadid, Truusmann, Maim ja Raamot, waldade asemikuks walitud on. Kui neid maakonna-kogusse ei ilmu, siis peawad waldade asemikud oma heaksarwamise järele talitama. Loota on aga, et need isikud walitakse, wähemalt J. Truusmanni kohta on see kindel. Kui siis kõikide peale ette kawatseda ei wõi, ühe peale ometi wõib. Ka tingimisi wõib asja korraldada ja nimelt nii, et siis, kui üks puudub, healed teisele tulewad anda.

Maakonna-linna kokku kogunult tuleb (25. sept.) tingimata eelkoosolek ära pidada ja seal saadik kindlaks määrata. Ainult otsust tegema tuleb rahukogu majasse minna. Eelkoosolekut wõib ka rahukogu majas pidada. Selle üle järelkuulamise ja asja korraldamise peawad kandidadid oma hooleks wõtma ja sellest ajalehtede kaudu kokkutulejatele teatama. Eel-koosolekul ärgu jäetagu kandidatide määramist jälle mitte mõne kõrwalise isiku hooleks, waid walitagu eneste hulgast juhataja (mitte kandidatide seast) ja selle korraldusel seatagu kandidadid üles. Ametlisel walimisel peaks siis niisugune otsus tulema, nagu rahwas tahab, ja selle wastu ei tohiks ka Jumalal midagi ütelda olla, sest rahwa heal on ju Tema heal.

H. T.

Weel J. Truusmanni kandidaturist

Eduerakond andis oma healekandja läbi teada, et tema oma kandidadid selle erakonna juhatuse, ajakirjanduse asemikkude ja eelmise duuma kubermangu-walijate ühisel koosolekul üles on seadnud. Selle teate järele wõis arwata, et nimetatud koosolek niisugune parteide waheline korraldus on olnud, kus kõikide soowid tähelepanemist leidsiwad. Nagu pärast selgus, on koosolekul kindlalt ainult eduerakonna, õigem Tõnissoni, huwisid kaitsetud ja koosolejad on ainult asja ilustuseks sinna kutsutud. Eduerakonnast wäljaspool seiswate isikute poolt tahetud Dr. Raamoti kandidaturi üles seada, aga Tõnisson tõrjunud selle soowi kandidadi laimamisega kõrwale. Postimees waikis pärast Raamoti kandidaturi täieste surnuks. Niisuguse erapooliku ja ühtlasi pirtsaka tegewuse pärast sai eduerakonna healekandja Tall. Teataja poolt õiglaselt sõidelda. Tallinna leht tegi selgeks, et niisuguse erapooletuse juures, nagu Tõnisson seda üles näitab, meil kunagi wõimalik ei saa olema parteidewahelist korraldust luua ja saadikutele üleüldiste huwide kohaseid juhatusi kaasa anda, nagu see wäga soowitaw oleks. Postimees wastas selle seletuse peale, et Tall. Teataja oma soowides „õiget otsa kätte ei saa". Tall. Teat. tegi aga uueste selgeks, et Postimehel enesel „õige ots" puudub. Nii seisab praegu asi ja walijad tulewad wist küll koguni korraldamatalt koosolekule, sest igal lehel on ise kandidat ja mingile ühisele otsusele pole jõutud. Ühinemise katsed lõppewad kohtukäimisega, nagu Dr. Raamoti teadaandmisest näha. Süü selle leppimatuse ja korraldamata oleku pärast langeb täielisel raskusel Postimehe peale.

Olewik awaldas suwel soowi, et meie talurahwa asemiku walimises üleüldine erapooletu korraldus loodaks ja et eduerakond selle asja täidesaatmise ajalehtede asemikkude kokkukutsumisega oma hooleks wõtaks. Postimees ei teinud sellest soowist siis muidugi wäljagi. Nüüd leidis tema aga ometi tarwiliku olewat teada anda, et tema koosolekust ajakirjanduse asemikud osa wõtnud. See ütelus annab mõista, nagu oleks sellest koosolekust kõikide Eesti lehtede asemikud osawõtmas olnud, ehk wähemalt sinna kutsutud. Kes seal oliwad, ehk keda kutsutud oli, seda meie ei tea, aga Olewik, kes selle mõtte üleswõtja oli, ei olnud küll mingit kutset saanud. Missuguse kõlblise õigusega Tõnisson seal, kus tema ütlema oleks pidanud, et „koosolekust mõnede ajalehtede asemikud" osawõtsiwad, ajakirjandusest (tähendab — kõigist lehtedest) räägib ja selle juures lehe, kelle nõu järele ta käib, ajakirjanduse hulgast maha arwab, see jääb eduerakonna toimetuse saladuseks.

Niisugusel lool, kus üleüldine erapooletu korraldus wõimataks tehti, ei jäänud Olewikul muidugi muud nõu üle, kui oma kandidadi J. Truusmanniga iseseiswalt ette astuda, kuigi see ka wahest korraldamatust weel suurendab ja mõnel juhuslisel kandidadil läbi lipsata aitab. Ei wõi ju ometi teise pirtsaka isemeelsuse pärast iseennast täieste ära salata. —

Postimees waikis Truusmanni kandidaturi, muidugi teada, täielikult maha, Tall. Teat. aga, kellele Post. juhtkirjanik upsakalt ette wisata tahab, nagu ei oleks tema (Tall. Teat.) lepingu-wõimuline, kandis ühes oma osalehtedega selle teate erapooletult ja õiglaselt edasi, sellega muidagi ühendusele mõistlist alust soetades. Igaüks saab aru, kes siin „õige otsa" kättesaamisega kimbus on.

Teate Truusmanni kandidaturi kohta tõi ka eduerakonna poolehoidja Wil. Teataja, aga lisas juurde, et Olewik Truusmanni sellega olewat kiitnud, et ta — hästi Eesti keelt oskab. Olewik oli muidugi ütelnud, et Wene keelt. Wõib olla, et W. Teat. siin eksituse teinud on, nagu sellest ajakirjaniku rutulise töö juures aru saada wõib, aga niisugused kukerpallid tuleksiwad pärast tingimata ära õiendada, muidu on asi hoopis antsak. W. Teat. ei ole seda senini teinud. Loodame, et ta seda nüüd teeb. Ehk oli see wiga A. Looritsa kasuks meelega lehte sattunud, mida siisgi raske uskuda?!

Tähtsamad sündmused:

Rahuleping Italia ja Türgimaa wahel teoksil. — Ennekuulmata skandalid Ungria parlamendis. — Korratused Mukdenis. — Liiwimaal waljendatud walwust pikendatud. — Duuma walimiste tähtajad ja kohad Liiwi kub. wälja kuulutatud. — Peterburis waljendatud walwust pikendatud.

Nii kahjatsemisewääriliselt edeneb meie ühistöö üleüldistes tähtsates asjades!

Et Tartumaal hulga kandidatide pärast eespool kardetud segadust ei sünniks ja mõni mõisamees kogemata Riia teele ei sattuks, soowitame Tartumaa waldadele weel korra J. Trusmanni kandidaturi juurde kindlaks jääda ja oma asemikkudele juba kodust sellekohane juhatus kaasa anda. H. T.

Waljendatud walwusekord kestab edasi.

Nagu teada, lõpetati 4 sept. kahe a. eest sõjaseisukord Baltimaal ära ja jäeti selle asemele waljendatud walwusekord ühe a. peale kestma. Möödaläinud sügisel kui üheaastane tähtaeg mööda oli, pikendati walwust ühe a. peale, s. o. kuni tänawuse 4 septembrini. Nüüd on aga waljendatud walwust jälle ühe a. peale pikendatud. 29 aug. on walitsewale senatile Kõigekõrgem ukaas awaldatud, mis järgmist käseb:

1) Waljendatud walwust tuleb Riia ja Tartu linnas ja Riia ning Tartu maakonnas ühe a. peale s. o. kuni 4 sept. 1913 pikendada, ehk kuni selle ajani kui erakorralise walitsusewiisi kohta uus seadus antakse ja see seadus enne 4 sept. 1913 makswuse saab.

2) Teiste maakondade kohta Liiwi kub. tuleb Liiwi kubernerile punkt I. all nimetatud tähtajaks wolitused alles jätta, mis waljendatud walwuse seaduses § 17 ja punkt 1-es 19-dast paragrahwist ette määratud on.

Nõnda käsukiri. Selle järele on meil olew seisukord ühe a. peale pikendatud ja Liiwi kuberneri poolt wäljaantud sunduslised määrused kestawad täielikul makswusel edasi.

Et keegi tahtmatalt trahwide alla ei langeks, tuleb soowida, et elanikud nimelt neis linnades ja maakondades, kus waljendatud walwus täielisel määrul maksab, sunduslisi määrusid, mis mööd. a. kõigis ajalehtedes ilmusiwad, meelde tuletaks ja tegelikus elus neid tähele paneks. Kõige rohkem tähtsust on neil muidugi seltside ja koosolekute kohta.

Duuma walimiste kohta

Liiwi kuberner on walimiste koosolekute kohta oma walitsuse all olewas kubermangus järgmised tähtajad kindlaks määranud: 1) 15 sept. on waldade täiskogude poolt wallaasemikkude walimine maakonna-kogudesse. 2) Selsamal päewal on ka tööliste wolinikkude walimine wabrikutööstuse, mäetööstuse ja raudteetööstuse ringkondades, kus walimise-seaduses ettenähtul arwul töölisi ametis on. 3) 18. sept. on weike-maaomanikkude ja waimulikkude wolinikkude walimine. 4) 25. sept. on waldade asemikkude maakonna-koosolekud. 5) Selsamal päewal on tööliste wolinikkude walimine, kes kubermangu-kogusse lähewad. 6) 27. sept. on suurmaaomanikkude asemikkude walimine. 7) 29. sept. on asemikkude walimine linnade I. walijatekogus ja 8) 2. okt. on asemikkude walimine linnade II. walijatekogus.

Walimiseseaduse 97. ja 98-da §-wi järele peab walijate kogud, kus alla 500. inimese koos on, kell 12. päewal awatama. Need kogud aga, millest üle 500 inimese osawõtma tulewad, peab kell 9. hom. awatama.

Koosolekute pidamise kohad on järgmiselt kindlaks määratud:

Weikemaaomanikkude ja waimulikkude koosolekud, suurmaaomanikkude koosolekud ja waldade asemikkude koosolekud peetakse ära: Riia, Wõnnu, Tartu ja Wiljandi maak. ja Saaremaal — rahukohtukogu majades; Walga, Wolmari ja Pärnu maak. — linnawalitsuse ruumides ja Wõru maak. seltskondlise ühisuse Vereini ruumides.

Linnawalijate I. ja II. kogu koosolekud peetakse ära: Walgas, Wolmaris ja Pärnus — linnawalitsuse ruumides; Wiljandis ja Wõnnus — rahukogu majades; Saaremaal Kuresaare linna Salon-Klube ruumides; Wõrus — Vereini ruumides; Riias suure gilde ja Tartus Bürgermusse ruumides. Tööliste wolinikkude koosolek peetakse Riias linnawalitsuse ruumides ära.

Nõnda on nüüd kõikidel teada, millal ja kus kohale walimisele minna tuleb. Igaüks, kellel walimise-õigus käes, täitku nüüd selge ja kindla eelarwamisega oma kodaniku-kohuseid!

Teised lehed

Põllutööliste küsimus. Meie Aastasada jõuab seda küsimust arutades tuntud abinõu — popsikohtade asutamise juurde wälja ja soowitab, et wallad selle ülesande täitmise endi peale wõtaksiwad. Ta kirjutab:

Mõjuwamaks abinõuuks tööliste puuduse wastu maal oleks see, et maatöölisele elamise wõimalus muretsetakse, et temale maad elamiseks ja harimiseks antakse.

Kui meie tingimised lihtsamad, maadtarwitamiseks weel rohkem oli, siis sai maal ka ilma kapitalita inimene elada; ta sai talupidataja käest lapi maad, ehitas sinna peale maja ja elas seal.

Nüüd on maa saamine raskemaks läinud, aga ka teistel tingimistel on niisugune elamine wõimatuks saanud. Niisuguste üksikute majade pidamise õigust ei saa wormiliselt kindlaks teha, sest et meie seadus wäiksete wakamaa tükkide ära lahutamist talude küllest ei luba. Inimene, kes oma maja wõõra maa peale ehitab, wõib kergesti sellest majast ilma jääda, wähemalt iga silmapilk kahju kannatada, kui talu ära müüdakse ja uus omanik maad enam maja alla anda ei taha.

Niisugused wäiksemaatükkide rendilepingud oleksiwad mõjusad ja rentnik wõiks julgesti elada, kui päris maapidaja mitte ei muutuks. Niisuguseid lepinguid wõiks näituseks wäga hästi wallaga kui maaomanikuga teha. Meie wallaomawalitsustes on praegu just maapidajad ise mõõduandwad isikud. Nende eneste käes seisab sellega siis ka wõimalus, tööliste puuduse wastu abi otsida, nimelt wallale maad muretseda ja siis seda maad kindlatel tingimistel wähemates tükkides pika aja peale tarwitada anda. Iseäraline tulu seisaks siis weel selles, et sedawiisi maahinna kerkimine mitte üksikute kasuks ei läheks, waid omawalitsuse ükkuse omaks, kes seda kasu üleüldistulukkude otstarbete peale wõiks ära tarwitada.

Seda soowi ei saa laita, aga selle peale tuleb ikka nagu häda-abinõu peale waadata, mis põllutööliste puudust lõpulikult ei kaota. Walla popsid wõiksiwad sellepoolest õnnelikumad olla, et wald neile teoorjust peale panna ei saa, nagu eraomanikud seda teewad.

Wäljamaa

Japani kindrali Nogi enesetapmise kohta on nüüd täielikud teated siia jõudnud. Nende järele on, näha et ta isiklistel põhjustel ei surnud, waid Japani wana ja lugupeetud kombe järele enesele isamaa auks otsa tegi janimelt — kõhu lõhki lõikas. Seda enesetapmise wiisi peetakse japanlaste juures juba hallist ajast saadik kõige suuremaks mehisuse tunnistuseks. Wenelased on niisugusele enesetapmisele „harakiri" nimeks annud. Moskwa leht Russk. Sl. ja selle järele Tall. Teat. teatawad selle üle järgmist:

Tund aega enne mikado keha wäljakandmist oli kõrgemate riigiametnikkude koosolek, millest ka kindral Nogi osa wõttis. Koosolekul tehti otsuseks: wanade traditsionide järele rahwa kangelasemeelsuse awalduseks wäljamaalaste ees ja armastuse tunnistuseks mikado wastu, peab kadunu lähedatest enesele harakiri tegema. Igaüks koosolijatest tahtis enesele seda suurt au. Waieluste lõpetamiseks heideti liisku, mis kindral Nogi peale langes.

Ka neli keisri-õueteenijat tegiwad enestele harakiri.

Õhtul tuli kindral Nogi mikado kirstu juurde, pani selle peale pärja ja palwetas kaua palawalt; siis wõttis ta kõrgemate ametnikkude nõukogust osa. Selle peale läks ta oma juhatuse all olewa sõjawäe salga eesotsas Ao-Jama paradiplatsini ja sealt koju. Seal andis Nogi oma otsusest naesele teada kes asja täieste heaks kiitis ja nõus oli ühes mehega surema.

Surmaotsuse täidesaatmise ajaks kogusiwad kindral Nogi majasse sõbrad ja kaasteenijad. Surmamineja luges oma kirjad (keisrile ja sugulastele) ette ja ka testamendi, milles ta kõik oma waranduse heategewaks otstarbeks ja mikado mälestusesamba ehitamiseks lubas.

Kui surma-eelne komme täidetud oli, läksiwad sõbrad kella 2 ajal öösel kindrali kabinetti. Lähem sõber ulatas Nogile esiisadelt päritud mõega. Julgetiigutusega lõikas wana kindral oma kõhu lõhki ja suri poole tunni pärast.

Nogi abikaasa surmas enese oma ruumides.

Sõbrad on wana sõjamehe mehisuse üle wäga waimustatud ja tõendawad, et t... rit haruldase külmawerelsusega toimetanud.

Ajalehed ülistawad kindral Nogi e... mist, mis tulewastele põlwedele eeskuj... olema.

Nogi enesetapmine on Tokios suurt awaldanud. Tema maja on auwahtidest piiratud. Lähedates uulitsates on pal... wast.

Uus keiser, kes kindrali surmast te... andis käsu, et surnukeha keisrite mat... maetaks.

Kindral Nogile tahetawat mälestusesamba ehitada, kus teda harakiri-tegemise seisandis ku jutatakse.

Nogi oli 63 aastat wana. Juba Jaapani kodusõja ajal oli ta isamaale suurt kasu saatnud. Jaapani-Hiina sõjas juhatas ta üht brigadi. Kuulsaks sai ta aga Wene-Jaapani sõja ajal Port-Arturi ärawõtmise läbi. Ka Mukdeni lahingus mängis ta wäga tähtsat osa Wene wäe külje pealt kallale tungides.

Ungria parlament, kes kewadel teatawaste enne kuulmata skandalidega koost läks — terwe opositsion wiidi politsei poolt saalist mitu korda wälja — astub warsti jälle kokku. Lehed teatawad, et parlamendi esimees krahw Tisza hoolega selle wastu walmistab, et jälle politseid enesele abiks wõtta. Ta on politseiwalitsusega läbi rääkinud, et politseinikud alati saadawal oleksiwad. Politsei on asja nii korraldanud, et ta teistest linnadest shandarmisid õige ruttu appi kutsuda wõib, kui asi seda nõuab. Parlamendi kuluaridesse ei ole politseikka esialgul asendatud, küll aga on nad keldrisse tagawaraks pandud. Ka opositsioni mehed on suwisel waheajal plaanisid teinud ja tahawad siidilt wälja astuda, nõnda et kokkupõrkamine wist tulemata ei jää.

Nagu uuemad teated näitawad, on lahingud krahw Tisza ja saadikute wahel juba alganud. 5 sept. teatas telegraf:

Parlamendi istumiste awamise järele algas opositsion uueste tööd takistama Lukazci ja Tisza sõimati, tehti müra, puhuti sarwe ja automobili wile, peksti lauapultidega ja veti jahisarwe. Tisza püüdis sissetulnud asjade nimekirja ette lugeda. Ajuti näis, nagu oleks saadikud käsitsi wõitluses. Koosolek lõpetati mitu korda ära. Neljanda waheaja järele lahkus walitsusemeelne erakond saalist ja 190-liikmeline politseinikkudesalk politsei-inspektori Pawliki juhatusel sammus saali, mille keskel wastasrind krahw Andraschiga eesotsas seisab. Terwel tund aega katsus Andraschi wäljaheidetud saadikute peale mõjuda, et need wälja läheks. Tagajärge ei olnud. Presidendi poolt wäljaheidetud saadikute nimekiri on lõhki tõmmatud. Kell kuus õhtul kestsiwad korratused edasi. Saadikud seletasiwad et nendest ainult wägiwald wõimust wõib saada.

Peale kella 6 õhtul. Pawlik käskis kahel politseinikul krahw Somsend wälja wiia. Wimase piirasiwad tema sõbrad ümber. Krahw Tananji hakkas rusikatega politseinikka peksma. Politseinikud saiwad wiimaks tagasi tõrjutud. Üks politseinik, keda Pawlik saadikut wälja wiia käskis, jättis käsu täitmata, missugune asjaolu wastasrinna kiiduawaldusi ja käteplaginat galleri peal tekitas. Politseinik wõeti wangi. Saadik Zarmi, keda wiis politseinikku wälja wiisiwad, pani kangeste wastu ja langes wiimaks minestusesse. Esimeses reas seisjad saadikud rabelesiwad politseinikkude kätest lahti ja siis algasiwad kirjeldamata metsikud etendused. Krahw Karolju kiskus endise politseinikkude käte wahelt lahti, jooksis pinkide juurde ja langes minestusesse. Krahw Teodor Batiani wiisiwad politseinikud ägedast wastupanekust hoolimata wälja. Peagi tuli suurem osa wäljawiidutest tagasi. Pawlik pani neile ette saalist lahkuda. Seda ei täidetud. Politsei wiis rea saadikuid wälja. Kõr-

walruumides seletas krahw Julius Andraschi, et tarwis on ühemeeles talitada ja soowis wööras-temajas koosolekut pidada. Saadik Barabasch, keda wälja wiidi, karjub: Elagu wabariik. Pawlik läks Tisza juurde [illegible] saama. Tagasituleku järele [illegible] kral [illegible] talle, [illegible] saadikud lähewad wabatahtlikult, [illegible] neist wälja on läinud. Pawlik andis [illegible]kohased määrused. Opositsion, keda weel 14 meest saalis oli, lahkus. — Kell pool 9 awas Tisza koosoleku uueste ja tähendas, et praegused sündmused iga ungarlast kurbtuse ja jõledusega täitma saawad. Ta katsus oma tegewust õigustada. Koosolek otsustas 60 liiget isikupuutumatuse komisjoni kätte anda ja öö-päewa jooksul otsust nõuda. Koosolek lõppes kell 10 õhtul.

Korratus Albanias. Türgi walitsuse leplikn politika mõjul on Albanias nimelt Kossari maakonnas, täieline korratus walitsema hakkanud. Türgi walitsuse ametnikud panewad oma kohused maha ja lähewad ära, ilma et nad keiswalitsuselt selleks luba ootaksiwad. Nad seletawad, et nende sealolek kasuta on, sest et albanlased igalpoolt tegelisteks walitsejateks on: nad wõtawad maksusid, lasewad kurjategijaid wabaks jne. Käsud, mis Konstantinopolist tulewad jäetakse tähelepanemata. Türgi walitsus on ka oma sõjawäed maalt wälja wiinud. Nähtawaste tahab ta albanlasi korratuste sallimisega korrale sundida. Noortürklased mõistawad selle politika käredalt hukka.

Wenemaa

Peterburist. Linnapealik on teada annud, et Kõigekõrgema käsu järele waljendatud walwusekord pealinnas ühe a. peale s. o. 4 sept. 1913 on pikendatud.

Nishni-Nowgorodist. Moskwa leht Utro Rossii jutustab loo, mis kaunis muinasjutuliselt kõlab:

Laada politseimeister tahtnud laadawalitsuse ruumides, mis temale ajutiselt elukorteriks määratud, wanni wõtta. Temale toodud wann ja ta läinud sinna sisse, parajaste kutsunud aga kuberner ta enese juurde. Ta rutanud minema ja jätnud weekraani tahti. Wesi jooksnud wannist üle ja laest läbi alumisele korrale kauplusesse, kus palju kaupa märjaks saanud. Kaupluse teenijad jooksnud wiimaks üles waatama, mis uputus seal lahti on. Nad leidnud toa wee all olewat ja seal sees linnawahi rahulikult seiswat ja pealtwaatawat, kuida wesi kraanist woolab.

„Miks sa sõber kraani kinni ei kääna?“ küsiwad teenijad imestades.

„Tema kõrgus jättis selle lahti, kuis tohin mina teda kinni käänata“, wastanud linnawaht

Kauplus tahtnud politseimeistrilt kahjutasu nõuda, aga kuberner pole lasnud, seletanud, et halb weewann süüdlane olnud.

Kaukasiast. Nagu Birsch. Wed. teatab, lahkub Kaukasia asewalitseja Worontsow-Daschkow ametist. Keegi kõrge au sees olew isik nimetatawat ta asemele. Sõjawäe jaoskonnas asewalitseja abiliseks saawat Doni kasakawäe kindral Mistschenko. Wiimase koha peale tulla kindral Suhomlinow, sõjaministri wend.

Haiguse pärast lahkub ka keisrikoja minister baron Frederick oma koha pealt, tema asemele nimetatawat kas sõjawälja kantselei ülem krahw Orlow ehk kojamarschall krahw Benkendorff.

Wiljaikaldus. Ka käesolewal aastal on Wenemaad ta laiades piirides mõnel pool wiljaikaldus tabanud. Üks niisugustest kohtadest on Samara kub. Nowouseni maakond. Selle maakonna tarwis on riigikassa Samara kuberneri walitsuse alla 100 tuh. r. awalikkude tööde toimepanemiseks annud. Selle summa järele arwates peab ikaldus maakonnas õige suur olema. Seal elab kaunis rohkel arwul ka Eesti asunikka.

Weel kuulmata juhtumisest Moskwa Hodõni wäljal. Nagu juba waremalt teatatud, läks Moskwas Hodõni wäljal sõjawäe Kõigekõrgema ülewaatuse ajal soldat roodust wälja ja andis Keisri Majestedile palwekirja ära. Mis järeldused sel teol oliwad, on juba teada. Neile on aga nüüd weel lisa tulnud: Moskwa wäeringkonna ülem Plewe läheb ametist ära. Tema asemele saawat Doni kasakatewäe ülem kindral Mistschenko.

Soldat on oma palwekirjas kaebanud, et teda mitte õigusliste korrajärele teenistusesse pole wõetud. Mees on teenistuse korra rikkumise pärast 30 päewaks arresti pandud. Iseäralik näib, et keegi [illegible]dest selle soldati nime ei tea.

Raudtee maksujõuetuks tunnistamine. Peterburi kaubanduse-kohus on koguni iseäralise nõudmise saanud. Temale on ettepandud Moskwa-Windawi-Rõbinski raudteed maksujõuetuks tunnistada. See nõudmine on seda iseäralikum, et otse nüüd nimetatud tee majanduslikult wäga heas korras on. Asja lähedamal seiswad teawad, et maksujõuetus tõsine ei ole, waid et niisuguseks nõudmiseks hoopis teised asjaolud põhjust on annud. Pawlowski waksali alnse maakoha eest, mis Tsarskoje Seloo semstwo piirkonda käib, peab raudtee tingimata maamaksu maksma. See oli aga need maksud juba mõnda aega semstwole maksmata jätnud. Semstwo nõudis kohtu kaudu, kus nõutaw summa wälja mõisteti ja asi peale mitmekordist meeletuletust kohtupristawi kätte anti. Ka pristawile ei maksnud teewalitsus nõutawat summa ära ja et raudtee warandust arresti alla panna ei tohi, siis ei jäänud semstwo wolinikul muud nõu üle, kui teed maksujõuetuks tunnistadu lasta. Muidugi ei lase raudtee ennast pankrotti jäänuks kuulutada ja maksab nüüd wõla ära.

Peterburi konserwatoriumist teatab Pet. Gas. professor Tamme awalduse järele, et tung sinna sellest hoolimata wäga suur olewat, et tänawu Saratowisse uus konserwatorium asutati. Senini on 750 sisseastumise palwekirja ära antud.

Härjawõitlused Peterburis. Salkkond isikuid asutab Peterburisse tsirkuse, kus Hispania härjawõitlusi toime panema hakatakse. Selleks on juba mitme a. jooksul Wene walitsuselt luba nõutatud ja nüüd see luba wiimaks saadud. Wõitlustega tahetawat warsti algust teha. Tsirkus 6000 waataja tarwis, kus platsid wana Rooma tsirkuse kombel ümber lahtise platsi seisawad, olewat walmis saamisel ja 60 tegelast Hispaniast juba siia jõudnud. Peterburg edeneb!

Kaugel Idas on kaks suurt kaubamaja, Tschurin Wene ja Kunst Albers Saksa oma, kes ükstteisega wõistlewad ja äriilma tähelepanemist oma peale tõmbawad. Nende äride asutajad on ise küll juba maamullas, kuid järeltulejad on seda kangemad, wägewamad ja suuremad. Nende kaubamajade rikkus ulatab millionidesse, mispärast nad ka Kauge Ida kaubakuningad on. Neil on igas Idamaa linnas ja suuremas külas oma jaoskonnad, kus kõiksugu kaupa müüakse. Kunstil on weel peale selle rahapanga osakond mõnes kohas, kes raha rahwa käest, et Tschurinalt osta ei saaks, oma meelewalla alla norib. Wladiwostokis on Kunsti kaubamajal üle 500 teenija, Tschurinal weidi wähem, kuid jälle mujal palju. Habarowskis ulatab teenijate arw neil mõlemil 150 peale. Nende kaubamajade juures on teenijate elukorterid ja ühis söögimaja, mis, nagu kiidetakse, Kunstil hästi olla sisse seatud. Kui suur nende aastane läbikauplus on, seda ma ei tea, aga millionidega seal mängitakse küll. Et Saksa äri toetada, olla Kunstil Saksa riigi poolt 5 mill. kredit abiraha näol tarwitada. Kunstil on oma laewastik, kes Kauge Ida ja Hamburi wahet käib. Selles äris leidub kõik, mis elus tarwis läheb. Kui Mandschuria raudteed ehitati, siis oliwad seal ka raudteeroopad, waguni rattad, masina jäod ja kõik ehituse wärgid müügil. Et siis kõik tollirahata sisse weeti ja Wene walitsus palju tarwitas, ametnikud ühes arwatud, siis kaswis Kunsti kapital küll kõrgeks. Oli ju ta ainuke suur kaubaäri ja müüs kõiki kaupa. Tema äri hooned on ilusad, suurepäralised ja kaup kenam ja parem kui teistel. Wiimasel ajal on walitsuse poolt Wene äri Tschurinat tõstma hakatud ja talle palju tellimisi antud. Selle läbi on Tschurin tähtsalt tõusnud ja Kunstile tüli hakanud tegema. Kui küll Tschurina kaup nii hea ei ole, on siisgi ta asi otse suurepäraline. Amuri randtee ehitus andis Tschurinale palju teenida, aga et seal liialt taheti teenida ja kõrge hindade all halba kaupa on antud, minna raudtee asjandus sealt Kunsti-Albersile ja mujale. Kunst on tehnika riistu palju Amuri raudteele müünud ja head äri teinud. Läbistiku on nende kahe kaubamaja tegewus nii suur ja laialdane, et aina waata ja imesta.

Amur, 16. 8. 912. thal.

Lätimaa

Kurb lugu tulekustutajate aastapidul. Smilteni tulekustutajate selts pidas pühap. 2. sept. aastapidu ja ühes sellega harjutusi. Kui kolm ronijad endid maja kolmanda korra pealt köiega alla lasksiwad, katkes köis ja mehed kukkusiwad kiwi-uulitsa peale maha. Üks sai kohe surma ja teine raskeste haawata, kuna kolmas ainult hirmuga peases. Pidu lõpetati kohe ära.

Liiwimaa mõisnikuseisuse erakorraline konwent astub 9. okt. Riias kokku.

Miitawis on joogikohtadele sunduslised määrused awaldatud. Nende järele ei tohi joomajades alla 21. a. wanaduse teenijaid olla; kooliõpilasi ei tohi joogimajadesse lasta; joobnutele ei tohi õlut wälja anda; mängud, tantsud ja muusika on keelatud.

Liibawis põles Aleksander III. sadamas neil päewil üks automobil rahwa silma ees ära. Sõiduriista sees oli bensin põlema läinud.

Riia Wene monarchistid seadsiwad omalt poolt duumaliigete kandidatideks kuberneri kantselei juhataja Iljinski ja ülempreestri Wärati. Nüüd on nendele kindral Bertelsi kandidatur weel juurde arwatud. Kindralile arwatakse sakslaste ja lätlaste poolt toetust tulewat.

— Riia elanikud awaldawad sealsete lehtede teadete järele duuma walimiste kohta õige suurt ükskõiksust.

Kodumaa

Wiljandist. Wiljandi kihelkonna konwent on oma koosolekul 27 aug. otsuseks teinud uut kih. koolimaja ehitada, mis ühtlasi ka tütarlaste kooliks oleks. Senini oli nim. kihelkonnal ainult poisslaste kihelkonnakool. Wil. Teat. toob sellest koosolekust järgnewa mitmeti huwitawa kirjelduse:

Koosolekust wõtawad osa kõik Wiljandi kih. mõisaomanikud ehk nende asemikud, peale ühe (kokku 9 meest). Wallawanematest puuduwad 3 (koos 7 meest).

Koosoleku awab kihelkonna eestseisja E. v. Bock kell ½3 teatades, et tema 9 aastase ametisoleku järele nüüd kihelkonna eestseisja ametist tagasi astub. Põhjuseks olla ajapuudus.

Wallawanemad awaldawad ühelhealel soowi, et von Bock, keda nad a. jooksul lahke, wastutulewa mehena tundma on õppinud, edasi ametisse jääks. Von Bock teatab aga, et tema otsus muutmata on. Awaldab lootust, et tema asemele walitaw uus kihelk. eestseisja, kellel wast rohkem aega käes, enam ära teha suudab, kui tema, nimelt ka uute teede asjus.

Soowitab oma asemele P. Glapier de Colonguet Pärstist walida. Teist kandidati üles ei seata.

Sedelitega walimisel sai G. de Colongue 7, P. Kalja Wiiratsist — 9 healt.

Juhataja von Bock teatab, et walimise protokoll ülem-kirikueestseisjale kinnituseks ette pannakse.

Wallawanemate nimel awaldab Uusna wallawanem H. Riggol v. Bockile tema senise tegewuse eest tänu. Awalikud orjused on meil teatawasti ebaõiglaselt ära jaotatud: teede korraspidamise koorem lasub üksnes weikepõllumeeste õladel. V. Bock ei ole teede rewidendina seda koormat mitte raskendada püüdnud.

Koosolejad awaldawad von B.-le ülestõustes tänu.

V. Bock tänab ja tähendab, ta olnud ametiasjus wast wähe kare. Nüüd olla loota, et teede korrashoid. warsti õiglasemale alusele seatakse; mõisnikud olla juba ammu seda teha tahtnud, kuid eeltööd, nimelt maahindamine, mille peale uus korraldus põhjenema pidi, nõudnud aega.

Weikese waheaja järele algab Uusna mõisaomaniku J. Leiki juhatusel kiriku-konwent.

Esimene päewakorra punkt, kihelk. kooli kuluarwe 1912 a. kohta, wõetakse waidlusteta wastu.

Pikka, elawat mõttewahetust sünnitab aga teine päewak. punkt, — ruumide muretsemine tütarlaste kihelk. koolile.

Aastate kaupa on agaramad waldade saadikud tütarlaste kihelk. kooli asutamist nõudnud, kuid alati on mõisnikkude poolt asjale wastu oldud ja waldade saadikute nõudmine konwendil läbi kukutatud. Wist ei eksi ma tõendades, et seda meie nüüdse õpetaja J. Lattiku tööwiljaks lugeda tuleb, et küsimus wiimaks läinud a. jaatawalt ära otsustati.

Nüüd oli inshener G. Hellati poolt 2 plaani ühes kuluarwetega sisse saadetud: senise kihelk. koolimaja suurendamise ja täiesti uue maja ehitamise kohta. Senise kihelk. koolimaja parandamine ja suurendamine tuleks umbes 21.500 rbl. maksma päriselt korralikku, mõnda aega parandamatalt püsiwat koolimaja meil aga siisgi ei oleks

Uue koolimaja ehitamine, kuhu umbes 260 poiss- ja tütarlast mahuks, tuleks eelarwe järele 29.000 r. maksma. Suurus oleks 13×11 7 jala ruut sülda; maja tuleks kolmekordne, kiwist.

Eelarwet tehes on kohalikka materjali hindasi ja tööpalkasi silmas peetud. Senise kahe kooliõpetaja asemel oleks uuel ühiskihelkonnak. 4 kooliõpetajat. Kuna nüüd waldadel ja mõisatel kihelk. kooli ülewalpidamiseks igal aastal umbes 1000 r. ligimaksta tuleb, suureneks defitsit uue kooli juures 1720 rublani. Aga nüüdgi on puudujääk korra 1500 r. ja 1910 a. koguni 1710 rbl. olnud. Aruandja J. Lattik soowitab soojalt uue ühiskoolimaja ehitamist. Senist kih. koolimaja wõiks elukorteriks ümber ehitada, ehk ta wõiks kirikumõisa karjalaudaks jääda, wanad, puust karjalaudad wõiks sel puhul ära müüa.

T. Härm kõneleb uue koolimaja ehitamise poolt. Wana maja on halwale keedikule maakohale ehitatud; sündsat koolimaja me siisgi ei saaks, kui seda ümberehitama hakkaksime. Uue koolimaja ehitamise kulu ei tohiks kedagi ära hirmutada: kulu wõiks ka pikemaaja, näit. 10 a. jooksul ära tasuda.

G. de Colongue soowitab wana koolimaja parandada ja sinna kõrwale puust uut koolimaja ehitada. See ei tuleks mitte wast üle 15.000 r. maksma. Uus maja jääks siis poisslastele, kuna wana maja tütarlaste jaoks weel päris sünnis olla . . .

Op. J. Lattik: Uut maja wana kõrwale ehitada ei maksa, sest wana maja on täiesti haige. Insener Hellati teatel on tal wundament sootu wilets. Maja asub madalal kohal ja igal kewadel kõrgemalt alla wajuw wesi uhab wundamendist kruusa ära. Müür praguneb täna siit homme sealt lõhki. Uus maja tuleb tingimata teisele, kõrgemale kohale ehitada. Kõneleja lubab tarwilise maa selle jaoks igalt kohalt kirikumõisa põllust, kus seda koolimaja jaoks sündsaks peetakse.

Dr. Soosaar: kui wanat koolimaja parandada ja uus maja 15.000 r. wäärtuses sinna otsa ehitada, siis oleks kuluarwe umbes samasuur, kui täiesti uue koolimaja ehitamisel sündsamale kohale. Meil ei oleks aga siisgi mitte ajakohast koolimaja, waid maja, mida alatasa paikama ja lappima peaksime. Siis on uue maja ehitamine igatahes otstarbekohasem ja pika peale ka odawam.

De Colongue tähendab, ta arwanud, et 15.000 r. eest uue, puust koolimaja mõlemast soost laste jaoks üles ehitada wõib. Selle kohta tuleks uus plaan ja kuluarwe teha lasta ja konwendile ette panna.

V. Rosenthal (Wiljandi mõisa as.) soowitab ka puumaja ehitamist. Eelarwe olla kiwimaja ehitamiseks liiga odaw. Uus kiwist ühiskoolimaja ei tule mitte 29.000, waid 40.000 r. maksma. Tuleks uus, puumaja plaan teha lasta, ehk plaani tegija archietekt peaks koolim. ülesantud summa eest ise walmis tegema. Ja kas nii suurt koolimaja waja on, — nüüdses kihelk. koolis käiwad ainult 80 poissi ümber. Ja kas seda kooli üleüldse nii wäga waja ongi?

Juhataja J. Leit: Koolikaotamisest ei wõi üleüldse mitte kõnet olla. — Op. J. Lattik näitab, et praegusesse kihelk. koolimajasse ruumipuudusel rohkem õpilasi wastu wõtta ei saa. Pikemas, süttiwas kõnes esitab ta, kuidas praegu tung linnadesse päewakorral on. Oma kooli kaotades annaksime maaelu põlgamisele ainult hoogu järele. Kihelkonna kool on esimesel joonel maameeste kool. Edaspidi, kui wõimalik on kooli juurde põllutöö klassi awada, muutub ta weel enam selleks. Ja maalt tütarlastest walgub sündsa osawa õpetajatuse puudusel suur osa linna õmbluskoolidesse, mis oma rikkuwa mõju poolest päriselt kihwtiks on. Just meie koolid wõõrutawad inimesi maaelust ära. Kes juba mõne sõna wõõrast keelt purssida oskab, see peab koolis saadud kaswatuse mõjul endtalu elu jaoks liiga heaks.

Nagu teie oma mõisat armastate nii armastan mina oma talu. Ja kui meie kool sadade hulgast ühe kaswandiku maale tagasi meelitaks, siis oleks see wõit. — V. Rosenthal: Täiesti õiged mõtted. Aga see kool on ju ikkagi ka linnakool ja linna mõjude all, kas ei tuleks arupidada, kuidas kooli kaugemale maale wiia, kus ta oma iseloomu rohkem alles hoida wõiks.

Op. Lattik näitab, kuidas samane küsimus Tartu Maarja koguduses päewakorral olnud ja sealgi otsustatud kooli linnas awada. Tänasilma mehed terwitaks mõtet, kihelk. kooli nende paiku asutada, heal meelel, kuid laialisel kihelkonnal oleks see suureks raskuseks, kui kool kihelkonna teisel serwal asuks. Peaküsimus ei ole mitte kooli kohal; kooli laadi määrab see, kes kooli ülewal peab, kes kooli juhatab, kes koolis õpetab. Kihelk. kool on meil ainus omawalitsuse kool; kui põllumehed selle käest annawad, siis neil kooli ei olegi. Maa, põld on, mis meid maa külgi ühendab, waatamata ilmawaatesi, haridusest ja poliitilisest wahest.

V. Rosenthal toonitab uuesti linna ligidust ja soowitab kooli kaugemale maale asetamist.

Op. Lattik näitab, et linna ligidus kooli kohta mõjuda ei wõi. Meie kool on kinnine kool, internat, kuhu walitsew mõju mitte nii kergesti ligi ei pease. Jutustab huwitawalt, kuidas meil see, kes maalt linnakoolinud, maaelanikka healmeel „matsideks" armastab hüüda. Koolis ja leeris on linna ja maa poiste wahel esimestel päewadel harilikult kakelus, kus ruttkad õigusemõistjateks on. Maapoisid kaklewad oma iseloomu alles hoides endid koolist ja elust läbi.

H. Kodaras tõendab sedasama. Lapsed peasewad ainult kooliõp. lubaga ja wanema koolikorduiku saatel linna; wanemad awaldawad sagedaste kooliõp. soowi, et lapsed nii wähe, kui wõimalik linna puutuks.

Teiselt poolt waadates on kõik asjaajamine koondatud ja linnas muid asju toimetades on lastewanematel ühtlasi hõlbus lapsi kooli tuua j. n. e.

Dr. Soosaar: Ehitus wäga palju üle eelarwe maksma minna ei wõiks. Tartus tuli palju suurem maja ainult 33.000 r. maksma. Miks peaks hoone meil just 40.000 rubla maksma, miks mitte weel mõni tuhat üle selle? Seletus, et plaani tegew insener selle eest wastutama (garanterima) peaks, et maja üle eelarwes määratud summa maksma minna ei tohi, on pärdik, ja ainult selleks ettetoodud, et asja läbiwiimist wiiwitada.

Von Rosenthal: Puumaja ei ole koolimajaks ka sugugi mitte halb. Tartus on ehitusmaterjal ja tööpalgad odawamad kui meil. Tuleks ikkagi uus koolimaja plaan teha ja konwendile ette panna.

J. Kiis: 30 a. juba nõuawad wallasaadikud tütarlaste kihelk. kooli ja mõisnikkud seisawad sellele ikka ja ikka wastu. Nüüd, kui asi liikuma hakanud, tuldakse puumaja plaaniga, kuid sellega ei maksa aega wiitagi: mõne aasta pärast on seal üks ja teine palk mäda ja nõuab parandamist. Kiwimaja wõib wahest weidi kallim maksta, kuid ta on selle eest jäädaw ja lõpulikult ka odawam.

Wõrust. Duumaliikme kandidat, eduerakondlane Main pidi siin 26. aug. Kandle saalis kõnet pidama, et wõrulaste südamid oma poole wõita. Wõrukesed pidasiwad aga Borodino pidustusi tähtsamaks ja jätsiwad Mainile selle au, et ta tühjale saalile wõib kõnet pidada.

— Borodino pidustusi oli rahwast wäga suurel hulgal pealtwaatamas.

Haruldase, kaunis wähe uskumisewäärt loo jutustab Tall. Teat. kirjasaatja Läänemaalt. Selle järele tulnud seal Kuie mõisas järgmine juhtumine ette:

Kohaomanik W. Kuiel oli metsas puude wahel suure mitmekoormalise heinakuhja tegemise lõpetanud. Kõik oli paremas korras, kuhi wõis julgelt sügisestele wihmadele ja tormidele wastu minna. Kuid samase päewa õhtul tuli raske pikseilm, mis walju kärkimisega üle Kuie metsade ja heinamaade käis. Teisel päewal kuhjast mööda minnes ei tastnud W. oma silmi uskuda. Tema kuhi seisis ülemine teraw ots all, alumine jäme ots üles keeratult, ainult teraw ots oli wastu maad wähe lossi wajunud. Ka kuhjawarda jäme ots paistis ülewalt kätte. Kuhi oli ümber pööröud. Asja ei saadud muud wiisi seletada: see oli pikse töö

Uusna wallawolikogu Wiljandimaal on otsuseks teinud oma kooli talu weikesteks osadeks jagada ja pika aja peale rendile anda — sellelle tingimisega, et rentnikud sinna ise majad peale ehitada wõiwad. Mis ülemus selle otsuse kohta arwab, ei ole weel teada. —l.

—n— **Rõugest.** 3. sep. oli siinse walla wolikogu ees kohase kooliõpetaja walimine. Kooliõpetaja kandidatisi oli 5 ilmunud — kahel puudusiwad täielised tunnistused. Neid ei wõetud walimise alla. Kaks kooliõpetajat Torop ja Raup nõudsiwad 240 rbl. palka aastas. Wolikogu määras aasta palgaks 200 rbl. ja aiamaad ja weel paar wakamaad põllumaad, 12. rbl. walgustuse raha 4 rbl. kantselei kulu. Kolmas, naiskooliõpetaja neiu Minna Kõiw, wõttis ameti 200 rbl. jne. eest wastu ja waliti siis Rõuge walla kooliõpetajannaks. Rohkel töö jõudu noorele uuele naiskooliõpetajannale — Rõuge kooli- ja seltskonna töös.

Kaagwerest. (Wõru maak.) Hirmus rööwmõrtsukatöö. Neljapäewal, 23. augustil umbes kell 10 õhtul tunginud kolm meest Kaagwere walla koolimajasse sisse ja hakanud ilma sõna lausumata kooliõpetajat nugadega raiuma. Tükk aja wõitluse järele on kooliõpetajal ja tema isal, kes waikse margapuuga ühe mõrtsuka uimaseks oli löönud — korda läinud pealetungijaid minema peletada, ilma et nad midagi ära wiia oleks saanud. Kooliõpetajal olnud 1500 rubla raha kodus, mille järele rööwijad ka wist on tulnud. Kooliõpetaja parem käsi ja külg olnud hirmsaid noahaawu täis. Ta wiidi kohe Walka, kus temale esimest arstiabi anti ja saadeti siis Tartuse haawakliinikusse; seal on ta paari päewa eest ära surnud. Leinama jäi noor naene. — Nagu wiimati selgus, olnud rööwlid wiis meest. Kolm meest astunud tuppa, et seal kõiki seesolijaid ära tappa ja siis raha ja muud kraami ära wiia, kuna kaks õues wahti pidanud. Mõrtsukatest wõetud üks kinni, kes ka paar teist on üles andnud. Nad on kõik õigusteta isikud ja juba ennemalt rööwimiste ja warguste pärast kinni istunud. Pwl.

Au-küsimus

Balduin Grolleri novelle. Tõlkinud Axel Aru.

Oma uhke villa kabinetis, Potsdamis, istus gaardewäe polkownik baron Ewald Onesalich von der Werra ja tema ees graf Eberhard Olsen, sellesama polgu rootmeister.

Ma kutsusin teid sellepärast siia, kallis Olsen, algas ta peale: et ühe asja üle teie käest nõu küsida.

Olen teie teenistuseks walmis, polkownik! wastas rootmeister, kannukseid tooli peale istumise juures helistades.

Au asi, rootmeister, — meie juures, teie teate, on need asjad wahel kaunis häbistawad.

On, polkownik.

Katsutakse aga auga nendest wälja peaseda.

Saan aru, polkownik.

Hea. Asi on minu naese üle, truudusetu naese üle.

Polkownik...

Nõnda. Mis teie oleksite ütelnud, rootmeister?

Siin ei wõi kahte mõtet olla, polkownik. Küsimus on selge: tarwis on laskeriista tarwitada.

Ja nõnda arwate teie siis, et wõitlema peame? Mis teil on, rootmeister? Istuge, olge nõnda lahke! Mispärast teie nii ärritatud olete?

Ma ei olnud selleks walmistanud, polkownik...

Noh jah, teie arwasite — et mõne muu üle. Õigus, teie asi ei ole uus, umbes pooleteist aastat wana. Juhtumine tegi alles nüüd mulle ta awalikuks, — läbiloetud kiri.

Kiri? Ja, wististe ilma nimeta. Nimeta kirjadele ei maksa tähtsust anda.

Päris tõsi, rootmeister. Aga kiri ei ole nimeta. Niisugustel juhtumistel ei ole tarwis kirjasid kirjutada: See on teie kirjutatud, rootmeister.

Polkownik, ma olen teie teenistuseks walmis. Tehke mis tahate, ma palun teid.

Tean. See on wäga lihtne. Meie saame wõitlema, ja küsimus on otsustatud. Oh, kui kahjulik see on, iseäranis teile!

Rohkem, kui elu kaardi peale panna, ei saa midagi teha, polkownik.

Jah, kui see aga küsimise ära arwaks.

Ta saab arwama, polkownik.

Teile!

Ja nõndasama ka teile ja maailmale.

Oh, ei! Nüüd tunnen ma weel, — kõige peale waadates, — et mu au plekkideta on. Aga sel silmapilgul, nagu wiisakus nõuab, kui meie üksteise juurde käemehed saadame, teatame ametlikult . . .

Muidugi, meie paneme teise põhjuse.

Ja paneme asja peastmise wale põhja peale? Kui see aitaks! Aga inimesed ei ole mitte nii rumalad, et neid iga lausega petta wõib. Hakkawad nurima, kõnelema, kisendama, — ja õigus tuleb wälja.

Aga, polkownik... mulle näitab, et see kõne...

Istuge, mu armas! Asi on minu au üle! Siis lubage mulle, missuguseid abinõusid ma tarwitada tahan. Meie saame laskma. Kas teie aru ei saa, et ma, selkombel oma au peasta tahtes, teda weel rohkem porisse tallan. Teie olete laps, mis?..

Polkownik...

Jätke liigutused ja wägimehelised pilgud maha! Ärge arwage, et ma teist kahewõitluse põhjust otsin ja ärge teda teotuseks arwake, kui ma wähe wiisakuste piiridest üle lähen ja jäme näitan olewat, wihane, — ja teate, mispärast?"

Wõin enesele ette kujutada, polkownik...

Teie ei wõi midagi kujutada! Saage minust hästi aru. Ma olen sellepärast wihane, et selles juhtumises wihaselt talitada ei saa. Ja kui hea oleks, kui ma wõiks. Lasekfin wiletsa meelitaja maha, — ja kõik oleks korras.

Aga kudas siis nüüd saab olema, polkownik?

Selle üle murrangi ma pead. Muuda — kudas tahad — küsimist, aga ikka olen ma häbistatud — teate, armas, kudas ma teie üle kade olen? Ma soowiksin, et teie truuduseta naese mees oleksite, aga mina — meelitaja. See meeldiks mulle rohkem. Aga kui wastik see on. Ja kõige wastikum on see, et ma ennast nii wihaseks ei saa ajada, ei teise lõbuga ilmast ära pühiks.

Kõige lihtsam on, polkownik, las' arwab selle küsimise sõjariist ära.

Tänan teid! Meie saame wõitlema, armas ametiwend, ja — ma näitan ennast teile!

Niisuguse! juhtumisel, polkownik...

Ei, teie ei lähe! Peaasi on, missugune loll lugu: mu naene teeb auta tüki, mu adjutant teeb auta tüki, aga mina olen ja jään autuks!

Polkownik, ma ütlesin, et teie teenistuseks walmis olen. Mis jaoks weel teotused?

Nüüd waikige, mu armas, ma kõnelen praegu! Ükskõik, sõna „autu" wõtan mina tagasi. Kai ma adjutant oleks — oh, kui ma oleks! — ja polkowniku abikaasa kingiks mulle oma lugupidamise.. ma ei wõtaks wastutust enese eest enda peale.

Jätame need kõned pooleli, polkownik. Palun tuhat korda wabandust, palun ja tänan tuhat korda teie lahkust minu wastu, — aga meil ei jää ju muud üle...

Kui wõidelda? Ma tean! Õigust ütelda, astuksin ma hea meelega sellest kõrwale.

Polkownik!

Teie ei teota mind, loodan, kartuses laskmise eel?

Mis teie, polkownik!!

Minu meeleolu ei ole mitte kõige parem. On minutisi, kuna elu nii tühi on — ja teie ei tea, kui tänulik ma oleks, kui mu elule kuuliga otsa teeksite. Peaasi, kõik oleks otsas ja las' inimesed räägiwad siis, mis tahawad. Aga kui see teil korda ei lähe, siis näitawad nad minu peale: see on seesama — ütlewad — kes...

Ma wõin teile korrata, polkownik, et wäga kahetsen, et teile nii palju muret tegin.

See on armas teie poolt, rootmeister, aga mis mul sellest on? Mu kohus on nüüd teid surmata, häwitada.

Olge nõnda lahke, polkownik.

Aga mul ei ole julgust, kurat wõtku! Näete nüüd, minu arwates on kahewõitlus hea asi, kes wahel kitsikusest wälja aitab. Aga mulle ei wõi ta midagi anda — iseäranis selles juhtumises.

Kas on tarwis mul kõnelda, polkawnik, et see mind wäga ärritab, ja et ma walmis kõik tegema, mis käsete... Kui teid, polkownik, teada saamine rahutuks teeb... siis jääb see ju ainult meie wahele. Mis minusse puudub, siis arwan ma, et ohwitseri ausõnast küllalt on...

Ei, mu armas! Et teie pärast mulle näkku wõiksite sülitada! Sellest on küllalt, et ainult mina tean.

Niisuguses juhtumises oleme meie ühel nõul, polkownik.

Kordan teile, et mind see ei rahusta! Teie kehitate õlgasid? Teie ei saa minust aru? Saage aru, et mul seda ei ole, mis kõik heaks teeks: wiha. Oma naese peale ei waata ma täna teisiti, kui alati. Mulle ei ole midagi uut sündinud, mis mind kurwastada wõiks. Ma olen ta ammu ära kaotanud ja tean seda. Tema ei ole mitte süüdi.

Aga polkownik, ma olen walmis kätt tulesse panema, et teie sügawasti austatud abikaasa ainult sellel ainukesel korral, enese ära unustuse silmapilgul...

Kardan, rootmeister, teie põletate wäga oma käe ära.

Hm!..

Kui ma ennast wihaseks saaks ajada, siis oleks kergem lollusi teha. Kadedus on minu arwates seaduslik tundmus, ehk ma teda küll isiklikult ei tunne. Kas näete, milles asi on. Kadedust wõib ainult siis tunda, kui armastad·; aga ma ei saa enam aru, kudas wõib edasi armastada, kui ükskord kaheduse põhjus käes on. Ainult seesama põhjus wõib nõndasama mõjuda, kui wesi tulle; aga kui kord armastus kustunud on, — ei wõi ka kadedus üles ärgata. Sellepärast ei tunnegi ma teda. Ma tean, luuletajad laulawad temast, ja elus tuleb ka teda ette, aga mul ei ole seda närwi.

Aga ma tunnen wäga hästi teda, polkownik. Ma wõin enesele kergeste ette kujutada, et niisugustel juhtumistel see mehele head lõbu teeb, kui teist meesterahwast ära kägistada wõid.

Jah, see wõib suurt lõbu tuua. Aga ma pean ilma mingisuguse lõbuta seda tegem. Ma pean teid kõige rahulisemas olekus ära kägistama, päris külmawerelisett. Aga ma ei saa teid kägistama, waid ma lasen maha! Saite aru?

Julgen mõtelda ja aru saada, polkownik.

Ja ikkagi see hirmus loll lugu. Kui mul ometi midagi südames teie wastu oleks! Missugune loll meesterahwas ütleb ei, kui nõndasama loll naesterahwas nõus on? Teie koha peal oleks ma peaaegu nõndasama teinud. Teate mis, Olsen: kas ei wõiks meie ehk muidu sellest lollist seisukorrast wälja saada? Ma austan juba ammu teie emakest — ja nüüd pean ma ta poja ära tapma!! Ma wõin teile weel ühte ette panna: heitke selle naesterahwaga abielusse! Ma teen kärata lahutuse, ja teie wõtke ta naeseks. Meie oskame kõik waikida. Missuguses arwamises olete teie?

Wabandage, polkownik... ma arwan... ma tahaksin... ei tea!

Ma ei taha teid rututada. Mõtelge.

Ma mõtlesin juba, polkownik.

Noh, mis? Kudas? Kõnelege!

Kui ma teid paluda tohin, polkownik... parem wõitleme!

Kahju! Niisuguses juhtumises walige enesele käemehed.

Saab au olema, polkownik.

Kõnelejad kumardasiwad wiisakalt ja seletus oli lõppenud.

Reis ümber maakera

J. Lukats.

Waatamata selle peale, et Londonis uulitsad, jalgteed, maja katused ja seinad ja koguni puud ja aiadgi alati paksu kiwisöe nõega kaetud on, walitseb majades eeskujulik korraldus ja puhtus. Kõik majakraamid pühitakse ja pörandad pestakse hoolikate perenaeste poolt igapäew ära.

Elu niisuguses korteris läheb korralikult, ette määratult ja igawuseni ühetooniliselt. Hommiku kella 8 kuni 9 on hommikusöök; kellu 1—2 päewal lõunasöök (inglaste nimetuse järel teine hommikusöök); kell 5 päewal thee ja lõpuks kellu 6—7 ajal õhtul õhtusöök (inglaste lõunasöök).

Õhtusöök (lõuna) on kõige tähtsam ja kõigeparem aeg inglase perekonnas. Kõik perekonnaliikmed on sel ajal kodus, tööd on lõpetatud, kõik säewad endid õhtusöögi wastu walmis. Tööriided wõetakse maha, nägu, käed ja pea peastakse puhtaks ja pidu ehk pühapäewa riided pannakse selga. Meesterahwas ilmub õhtusöögile mustades lakknahkletes ehk kollastes kingades, walge westiga, mustas sabakuues ehk pintsakus (rikastes majades frakkides), walge krae ja kirju kaelasidemega, naesterahwas walges ehk wärwilistes riietes, enamalt jaolt siidi bluusedes, kõiksugu pitsiде ja paeltega ilustatult, sõrmused sõrmes, brossid rinnas jne. Peale õhtusöögi ei tehta enam mingisugust tööd, waid kõik waba aeg tarwitatakse jutu ajamiseks ja lõbustuseks.

Inglased söõwad wäga palju liha keedetult ja praetult ja palju aiawilja ja juurewilja, aga maitsewat toitu walmistada nad sugugi ei oska nii et minu, kõigega harjunud Eesti kõhtgi esiotsa protesteeris, niisuguse maotuse üle. Rikkad inglased palkawad omale prantslasi kokkadeks ja söõwad Prantsuse moodi walmistatud toitusid. Nad isegi tunnewad oma toitude maotust ja et neid wähegi söödawaks teha, tarwitawad hirmus palju maitseainesid, nagu pipart, sinepit, äädikat, India ja kõiksugu teisi „maitsesid". Nad liialdawad nendega nii, et harjumata inimesel esiti keele, suu ja kurgu walusaks põletawad. Iga söömise peale joowad nad tubliste theed, kuid ka isesuguse Inglise moodi järele walmistatud, paha maitsega. Thee keedawad nad nii kange, et ta päris must, nagu tint wälja näeb. Niisugust kanget thee wedelikku, õigemine ekstrakti kallatakse pool tassi, teine pool aga täidetakse piimaga, millest siis poriloigu wedeliku, ehk wirtsasarnane ollus wälja tuleb, mis kibe ja wastik juua on. Suhkrut tarwitatakse palju, neli wiis lusikatäit tassi thee sisse ja ka kõigil pool toitudesse, kuid harilult ikka suhkruliiwana. Ehk küll Wenemaa suhkruga inglased oma sigu toidawad, siisgi pole nende suhkur, wähemalt see mida wõõrastemajades ja söögimajades antakse ja mida töölised tarwitawad, mitte sugugi parem, ennemine weel halwem Wenemaa suhkrust, ta pole nii puhas, kuid maksab sedasama hinda mis Wenemaalgi. Inglased joowad India theed mis ka palju pahema maitsega on kui meil tarwitatud Hiina thee, ta pole nii hästi lõhnaw, kuid sellepärast annab ta musta wärwi thee wedeliku. Ehk küll inglastel Wene kuulus samowar (theemasin) puudub ja nende kaupmehed ei pühi theelaual nii kahe selge linase käterätikuga higi otsa eest, nagu seda Wenemaa Moskwa kaupmehed, siisgi joowad nad ilma samowarita ja kahe käterätikuta enam theed kui wenelased.

Jah, wõrdlemisi Wenemaa ja koguni Ohtu Europa töölisegagi, elawad Inglise alamklassi töölised päris suurepäraliselt hästi. Kuid sedasama ei wõi mitte organiseerimata, alama klassi tööliste, sissetulnud elementide kohta ütelda. Wõõramaalased, töölised, seda kuuldes, et Inglismaal head töötingimised on, tulewad siia palju kokku ja satuwad siin kuulsa higipigistuse sisteemi töö alla. Nad täidawad kuulsaks saanud Londoni „Whitechapel" ja „Dockide" kwartalid. Elawad mitu perekonda ühes korteris ja nälgiwad tihti nädalate wiisi. Nende juurde tuleme weel kord omal kohal tagasi.

Londonis.

Esimesed päewad. — Wenelasega kokkupuutumine.

Oli korteri küsimus möödas, siis hakkasime juba järgmisel päewal Londoni mööda ümber kolama. Et meil esimese päewa piletiotsimise tagajärg midagi head ei lubanud, siis arwasime paremaks nüüd katsuda mõnda wenelast Londonis ülesse otsida, et siis selle abiga uusi katseid teha. Eestlasi siin ülesleida polnud mingisugust lootust, sest minule, teatud Londonis asuwa Eesti seltsi adressi peale kirjutades, tuli kiri tagasi teatega, et korter tühi on ja järelpärimisel selgus, et seal paaril wiimasel a. Eesti seltsi pole asunud. Mis aga enne seal on olnud, majarahwas

ei teadnud. Siis jäi ainukeseks nõuks mõnda wenelast ülesse otsida. Moskwast wäljasõites andis minule üks sõpradest soowitusekirja oma tuttawa Wene adwokadi R. juurde Londonis. Pahal saatusel oli aga *tarwis et just see kiri* ja adress teel kaduma läksiwad, meelde jäi aga siisgi mehe nimi ja ametinimi. Wenemaa suuremate linnade adressi kontoritega harjunud, arwasime meie, et niisugused ka siin on ja hakkasime kiiresti adressi kontorid otsima, et loodetawat adressi kätte saada, selle aga unustasime *täiesti ära, et* Inglisemaal passide sistemi pole, sellepärast pole ka wägisi kellegi registreerimist, nagu see Wenemaal wiisiks on, mikspärast siis ka adressi kontorit pole. Teadumeeste käest järelpärimiste peale saime warsti teada, et adressi *kontorit ei ole, aga küll on peapostkontoris adressi* raamatud rahwa tarwitamiseks sisse seatud, sinna seadsime siis ka meie oma sammud.

Ehk küll postkontori raamatutes Wene nimed silma puutusiwad, siisgi ei leidnud mina sealt R. adressi. Nende raamatutesse, nagu pärast selgus, mahutatakse nende adressid kes ise seda soowiwad ja omad adressid annawad.

Ei taha aga teie Londonis elades, et teie adressi keegi teaks, teie wõite terwed aastad ära elada ja mitte kellegile oma adressi üles anda. Kirjad ja kõiksugused saadetused, ka raha saadetused *wõite postkontori järelpärimise peale tellida.* Oma nimekaarti ettenäitamise ehk ainult nime nimetamise peale, millejuures teie muidugi missuguse tahes nime omale wõite anda, kui aga selle nime peale midagi adresseeritud on, antakse teile kohe kätte, kellegil pole sellega tegemist missuguse nime all teie warem elasite ehk kes teie *sündimise poolest olete.* Aga ärge arwake, et teie sellepärast petta wõite ja wõõru oma wälja wõtta, asjata, teid wõetakse kohe ehk mõni tund hiljem nagu warast kinni. Tuttawatega wõite wõõrastemajades, parkides, boulwaridel ehk kuskil teises *määratud kohas kokku saada ja keegi ei saa teie* korteri teada, muidu kui teie ise oma heast tahtmisest seda ei ütle. Kõiksugu „schehwti" mehed ja kommersandid topiwad ju ise kõigile poole oma nime ja adressi et neid laialisemalt teatakse ja rohkel arwul waatamas käidakse. Mis on aga kellegil ühe waese töölise ehk ka keskmise intelli*gentiga tegemist?*

Nii ei leidnudgi meie hr. R. ülesse, waid jätsime otsimise järele ja saatsime kiiresti kirja Moskwa adressi järele. Oleks meie seekord enam Londoni kohta teadnud, nagu nüüd, siis oleks meil kerge olnud wenemaalasi sealt ülesse otsida, keda Londonis tuhandatega, kui mitte kümnetetuhandatega rehkendatakse. Tarwis ainult „Whitechagel'i" nõndanimetatud Wene-Itaalia *waeste linnaosasse minna ja seal wõite teie iga* sammu peal juutide poodisid juudi ja wenekeelse nimelaudadega näha ja ka uulitsal tihti wenekeeli rääkimist kuulda. Meie aga ei teadnud sellest midagi ja olime sunnitud ootama, kuni Moskwast ainukese teatud wenelase adressi kätte saime.

*Mõni päew hiljem, kui hr. R. adress Mosk*wast kätte jõudis, sammusime meie juba tema korteri poole, sala rõõm südame peal pakitsemas, et jälle üle mitme päewa oma ees wenelast näha, sest külmad ja üksluised inglaste näod oliwad ju hirmsaste ära tüütanud, ja mõnusad südamlikku juttu westa ja head nõu ehk abi leida, mille juures meie sugugi ei kahelnud.

Kesklinnas, suurepäralises wanaaegse ehituse wiisi järele majas „The Temple", mis Themse kaldal mitu kwartali oma alla matab, otsisime meie wiimaks ta korteri ülesse.

Maja „The Temple" on iseenesest nagu ajaloolik mälestus waatamise wäärt ja teda ei jäta ka keegi Londonis käija turist ehk, Tõnissoni sõnadega „wander" waatamata. See on endiste Templieri ordu rüütlite *maja, mis nende käest* 1313 a. kui ordu ära häwitati, riigi, ehk õigemine trooni omaks tunnistati. Pärastpoole, 1346 a. läks see maja Londoni Juristide (õigusteadlaste) kooli omanduseks, kelle päralt ta praegu on. Siin on palju wanu Templieride ordu mälestusi alles, nagu: wana kirik gooti stiilis rüütlite haudade ilustustega, rüütlite wapid ja pildid; Temple aed Themse kaldal, kus endistel aegadel punaseid ja walgied roosisid, Inglise kuningakodade emblemisi kaswatati. Nende emblemide järele nimetati üks werisematest kodusõdadest XV *aastasajal* Inglise *trooni pärast* kuningakodade wahel, walge ja punase roosi sõjaks.

Muidugi teada, pidi ka meie otsitaw isamaalane, nagu tõsine Inglise Juristide kooli liige, *nimelt selles kuulsas majas elama.*

Korter on leitud. Meie helistame kella. Meile tuleb noor Inglise gentleman wastu ja peale hariliku terwituste ja järelpärimiste wiib „tema oma" hra R. kabinetti. Kabinetis istub suure kirjutuselaua taga ümarguse kõhuga herra, esimesega waatega näitab nagu oleks meie ees Wenemaa pealinna keskmise ameti peal olew tschinownik Tuula ehk Oreli kubermangu weikemaa mõisnikkudest pärit, aga siledaks aetud näoga ja wälise Inglise külmuse ja asjalikkusega. Mulle ei meeldinud esimesest wgatest juba see kahe*paikne wälimus, kuid tagasiastumine oli juba* liig hilja.

Mister, mitte enam gospodin (herra) R. wõttis meid wäga kuiwalt ja asjalikult wastu. Meie lugu piletiteostmises ärakuulates ja teada *saades, et meie* Wene *üliõpilased oleme ja* Moskwast sõbra R. soowitusel tema, nagu Londoni Wene intelligenti juurde nõu küsima tuleme, ütles ta:

—„Mina olen juba üheksa aastat Londonis asumas ja unustasin wenekeele peaaegu ära, wenelased ei huwita mind aga põrmugi. Laewa*kompanidest ja laewa sõitudest ei tea ma mi*dagi, sest elan ühtejärku Londonis ja reisimised mind ei huwita. Kui Teie aga soowite, et ma Teid millegagi aidata wõiks, siis maksate selle eest üks nael sterlingid (10 r.) iga raisatud *tunni eest, kuid asja* kordaminekut eest ma ei wastuta".

„Uheksa aasta pärast unustasite Teie wenekeele ära; wenelased ei huwita Teid enam; Teie tahate waeste Wene üliõpilaste käest 10 rubla tunnist kahtlase abi ja nõuandmise eest saada! Ja peale kõige selle nimetatakse Teid weel Wene *intelligendiks. Wabandage isand, meie wist ek*sisime, wist ei juhtunud meie sinna kuhu meid soowitati minna", müristasin ma südametäiega talle wastu ja tõusin püsti, et ära minna. Seltsimees wirutas tema poole põlgtuslise waate ja tegi mu eeskuju järele minekut.

Minu wiimaste sõnade juures nagu oleks *midagi muutunud ta näo joontes ja ta põmises* rutulisest:

— „Wabandage, minul tõesti pole aega, kui teie läheksite Whitechapeli ja küsiksite mister Teplowi järele, tema juurde koguwad endid kõik *Wenemaalased ja tema teab neid".*

Et mitte kauemaks niisuguse isandaga ühe katuse alla jääda, rühkisime meie jumalagajätmisega, raputasime selle maja tolmu oma jalge küllest ja leidsime endid uuesti niiske õhu sees Themse kaldal uulitsal.

Nii tagajärjetalt lõppis meie esimene katse *wenemaalasega Londonis tutwustada.*

(Järgneb).

Mõndasugust

Mida postiga kõik saata wõib. Ilteldakse et meil postiasjandus madalal järjel seisab. *See ei ole aga* sugugi *õige.* Järgmine lugu näitab, kui kõrgel meil postiasjandus on, mida meil postiga kõik saata wõib ja kui ausalt see postiametnikkude poolt kätte antakse.

Kusagil kodumaa nurgal tuli noor, ilus talunein *postkontorisse ja palus temale saadetud* 5 rbl. wälja maksta. Kui postiametnik raha maksis, palus neiu et ta temale ka kirja ette loeks, sest sema ei mõistwat lugeda.

Ametnik luges kirja ette, kus seisis, et neiule 5 rubla ja 10 musu saadetakse.

„Raha olete kätte saanud", küsis ametnik, „*kas tahate ka musuid kätte saada*"?

„Muidugi", kostis neiu. „kui nad saadetud on, siis tahan ma neid ka kätte saada".

Ametnik oli walmis neiu soowi täitma, aga kuidas ta sellega joonde sai, ei ole ligemalt teada. H. M.

Nalja

Kooltöö. seletab *rehkendamise tunnis* et 2×5=10 r. ehk jälle kui kas wiie kopiku tükki wõtta siis 10 kop. saab. Niisamati on üks kõik kas üks kümneline ehk kaks wiielist, seletab ta edasi ja küsib ühelt esimese talwe õpilaselt tõendust.

„Ei ole" wastab küsitaw ja lisab juurde: kui mul üks kümnene on ja ära kaotan on kõik kadunud, aga kui ühe wiielise kaotan, jääb 5 kop. järele. thal.

Kohalised sõnumed

Noor-Eesti kirjanikkude selts peab 17. ja 18. sept. Wanemuises koosolekuid, kus Suits, Grünthal ja Linde kõnesid peawad. Oktobri kuul *tahetakse kunstinäitust* toime panna, mis aug. kuul pidamata jäi. Seltsil olewat juba ligi 1[illegible] liiget. —l.

Kolmerublalist walerahasid olla Tartu ja Tallinna ümbruses rohkel arwul liikumas kust nad otsaga *juba pealinna on jõudnud.* Rahad olla wäga hästi järele tehtud. Raha wäljalaotajaid otsitawat hoolega taga.

Karlowa linnaosa majaomanikkude hooletuse on pori metsa peletanud. Nad on nüüd, kunas teed wähe tahenenud, suure hoolega kõnniteesid korda seadima hakkanud. Tähe uul. on ühel äärel *warsti terwe kõnnitee kaetud.*

Tõnissoni ja Raamoti tüliasi. J. Tõnisson on J. Raamoti ähwarduse peale (kohtusse kaebamise asjas) Postim. järgmise wastuse awaldanud:

Selle wäljakutsuwa „teadaandmise" peale olgu tähendatud, et ma rõõmustan, kui hra J. Raamot oma ähwarduse tõeks teeb ja asja kohtule arutada annab. Siis saab asjasse awalikku selguse muretseda. Ja seda selgust ei karda mina mitte. Sest ma olen sel korral, kus tarwis oli meie rahwale kõige sündsamat meest neljanda *riigiwolikogusse asemikuks saata, kindlate tunn*istuste põhjal asjaoludest juttu teinud, mis J. Raamoti kandidaturi wastu käisid. Seda tegema olin ma oma südametunnistuse pärast kohustatud. Asjata on aga odaw katse asja nõnda pöörata, nagu oleksin mina tema wastu „juttunud laimujuttusid ilma ühegi tõenduseta laiali *laotanud", „et oma mehi paremine läbi wiia".*

Mitte oma mehi ei ole ma tahtnud „läbi wiia", waid kõige paremaid.

5. IX. 12. J. Tõnisson.

Läbiotsimine. Sandarmi walitsuse kasul pandi möödaläinud pühap. öösi wastu esmasp. Karlowa eeslinnas Tähe uul. № 81 majas Ferdenand Stau korteris läbiotsimine toime. Läbiotsimisel, peale rewolwri, mille kandmiseks Staul luba ei olnud ja mida Stau wend Eduard Ropka mõisa lähedalt kraawist leidnud ütles olewat, midagi kahtlustawat ei leitud. Et wendadel *kummalgi lasteriista kandmiseks* luba *ei olnud,* wõeti rewolwer ära. —ns.

Puuhinnad on meie linnas tänawu aasta märksa tõusnud, nii wõetakse kase puu süllast 8½ rbl. kuni 9 rubla ja lepapuu süllast 7½ rubla. Sellest hoolimata et puu hinnad isegi kõrged on, püüawad puudega kauplejad sellega, *et nad prakkpuid paremate puudega segatult* paremate puude hinna all müüwad, ostjaid petta. Ka töö woorimehed on puude wedamises oma tasu tõstnud. Nii nõuawad nad sülla koju wiimise eest 50 ja poole sülla eest 30 kop. Mõned nendest ei taha poolt sülda puid isegi wedada, olewat ilm aegne aja raiskamine. Nii peab siis *waesemin., kes sülda puid korraga osta* ei jõua, pool sülda omal turjal jõe äärest koju tassima, üks puha kas wõi teise linna äärde.

Mitmesugused teated

Ettelugemised põllumeestele Põhja-Liiwimaal.

Käesolewa aasta teisel poolel peawad Põhja-Liiwimaa Põllumeesteseltside Kesktoimekonna instruktorid järgmistes kohtades ettelugemisi ja annawad soowijatele juhatusi:

1. Instruktor Arro (Kristjan Matsi p., elukoht Wõrus, kirjade adr. Wõru Eesti L.- ja hoiu-ühisuse kaudu).

1. aug. — 15 sep. Wõru E. L.- ja hoiu-ühisuse juures,
30. sep. — 13 okt. Wõrus.
14. *okt. — 10 okt.* Aakre Põllumeesteseltsis,
28. okt. — 3. now. Walgjärwe Põllum. s.
7. — 13. now. Saarewallas,
15. now. — 15. dets. Wõrus.

2. Instruktor Johani (Hans Hansu p., elukoht Wiiratsi Johanil, kirjad Wiljandi kaudu).

30. sept. — 12. okt. Tahkuranna Põllumeeste seltsis,
14. — 20 okt. Luunjas,
21. okt. — 10. now. Saarde Põllumeesteseltsis, peale selle Wändra Põllum. seltsi 5-kuulisel põllutöö kursusel.

3. Instruktor Jürmann, (August Märdi p., Koigi w. liige, Paide kreisis, kirjad Rakke kaudu, Waali).
7. — 13. okt. Koonga Põllum. seltsis,
14. okt. — 3. now. Audru Põllum. seltsis,
4. — 16. now. Kõpu Põllum. seltsis,
18. — 23. now. Alatskiwi Piimat. ühisuses,
25. now. — 10. dets. Enge Põllum. seltsis,
13. — 18. dets. Haaslawa Põllum. seltsis,
27. dets. — 6. jan. Tori Põllum. seltsis,

4. Instruktor Kallit (Peeter Hendriku p., elukoht Wana-Karistes, Kiwisilla talus, kirjad Abja kaudu).
30. sept. — 12 okt. Tahkuranna Põllumeeste seltsis,
14. — 20 okt. Laiksaare Põllum. seltsis,
1. now. peale Wändra 5-kuulisel põllutöökursusel.

5. Instruktor Kalm (Alfred Mihkli p., elukoht Tartus, Tiigi uul. 24).
21. okt. — now. Saarde Põllum. seltsis.

6. Instruktor Lilienblatt (Aleksander Jaani p., elukoht Tartus, Maarjamõisa uul. 24a).
14. okt. — 3. now. Audru Põllum. seltsis.

7. Instruktor Pärlin (Otto Joosepi p., elukoht Wiljandis wõõrastemajas „Grand Hotel)".
2. 23. oli Tõstamaa Põllumeeste seltsis (põllutöökursused).
4. — 10. now. Kärknas,
18. — 26. now. Alatskiwi Piimat. ühisuses,
28. now. — 7. dets. Tormas Põllum. seltsis,
9. — 22. dets. Põltsamaa Põllum. seltsis.

8. Instruktor Mälberg, (Emma Danieli t., elukoht Tolama Mäletol, Wõru kreisis, kirjad Wõru kaudu).
Sept. lõpul Kõpu Põllum. seltsis,
1. — 13. okt. Koonga Põllum. seltsis,
15. — 20. okt. Aakre Põllum. seltsis,
28. okt. — 9. now. Antsla Põllum. seltsis,
11. — 23. now. Pärnu Põllum. seltsis.

Majapidamise instruktori töökawa järg awaldakse ligemal ajal.

Ettelugemiste ärapidamise jaoks tuleb kubernerilt luba küsida. Lubaküsimise kirjas tuleb üles anda: ettelugemiste aeg ja koht, ettelugeja istruktori täisnimi ja alaline elukoht, ettelugemiste eeskawad (on Wene keeles ära trükitud Kesktoimekonna wäljaandes: „Обзоръ развитія агрономической помощи крестьянскому населенію въ сѣверной части Лифляндской губ.", millest iga põllumeeste seltsile üks eksemplar kätte on saadetud; kui mõni selts raamatust ometi ilma peaks olema, siis küsigu seda Kesktoimekonnalt uueste). Wiimaks on soowitaw ka ära tähendada, kudas ettelugemiste eest kuulajatelt maksu wõetakse.

Kui arwata on, et kubernerilt lubaküsimisekirja peale õigeks ajaks wastust ei tule, küsitagu otsust telegrammiga, mille wastus ette ära maksetud.

Üks nädal enne ettelugemiste algust tuleb kohalikule maakonnaülemale kirjalik teade saata; selles teates tuleb sedasama üles anda, mis kubernerile antud palwekirjas ära tähendatud. Teade tuleb ka siis tingimata õigel ajal ära saata, kui kubernerilt weel luba seniks ei ole tulnud. Sest luba wõib weel nädala jooksul pärale jõuda, aga sellest hoolimata wõib maakonnaülem ettelugemised ära keelda, kui talle nendest seaduslisselt määratud tähtajaks ei ole teada antud.

Kui ettelugemiste algus ligineb, hoolitsegu selts selle eest, et instruktoritel teada oleks, kuhu ja millal neile seltsi poolt hobused wastu saadetakse.

Et ettelugemistel rohkeste osawõtjaid oleks, katsugu iga selts aegsaste oma ümbruskonnale ettelugemiste aega ja kohta ning osawõtmise tingimisi tutwustada, ilma et enne luba ära ootama hakkaks.

Tartus, 31. aug. 1912.

Kesktoimekonna asjaajaja J. Hünerson.

Ilmad on terwel Wenemaal praegu wilud ja wihmased. Mitte ainustgi kuiwa päewa pole enam hulgal ajal olnud. Täheteadlaste ettekuulutuse järele saame meie weel küll ilusaid kuiwi päewi sel sügisel, aga mitte enam sooja ilma.

Uus seadus kooliõpetajate laste õpemaksust wabastamise asjus. Seni said õpemaksust gümnasiumites ministeriumi all olewate kesk- ja alamate koolide kooliõpetajate lapsed wabaks, niisama ka nende lapsed, kes nimetatud koolides wähemalt 10 aastat on õpetust jaganud. Wiimasel juhtumisel nõuti waesusetunnistust. Nüüd, uue seaduse järgi (10. mail, p. XV), saawad õpemaksust kroonu poeglaste ja kroonu kulul ülewal peetawate tütarlaste-koolides wabaks ainult nende kooliõpetajate ja isikute lapsed, kes wähemalt 10 aastat (waesusetunnistuse wajadusest ei kõnelda) poeglaste-gümnasiumides, eelgümnasiumides ja realkoolides tegewateks kooliõpetajateks on olnud. wõi arstideks, welskeriteks ja kirjatoimetajateks. Nii siis jääb kergendusesosaliste arw uue seaduse järele hulga wähemaks. Ilma kergendusteta jääwad: ringkonna inspektorid, direktorid ja rahwakoolide inspektorid. tütarlaste-gümnasiumite kooliõpetajad, niisama ka kooliõpetajate-institutid ja -seminaride, alg- ja linnakoolide kooliõpetajad.

Nagu Rishsk. Mõsl arwab, on see muudatus sellepärast ette wõetud, et uue seaduse järgi koolide erikulud on kaswanud. See muudatus mõjub iseäranis tuntawalt algkooliõpetajate peale, kes wähe palka saawad. Pwl.

Emade ja imetawate laste kaitse. Et Wenemaal surewus imewate laste keskel haruldaselt suur on — mõnes kohas ulatab see isegi 40% üleüldisest surewusearwust — siis on walitsuse ringkondades küsimus üles tõstetud, kas siin mitte imewate laste kaitset sisse ei tuleks seada. Selleks kutsuti hiljuti siseministeeriumi juurde komisjon kokku, kes seda küsimust põhjalikult läbi arutas. Komisjon soowitas Wenemaale emade ja laste kaitse keskkorraldust luua; wiimane, kellel suurematess linnades oma osakonnad on, peetakse walitsuse kulul ülewal, ta annab süünnitajatele maksuta nõu, korjab laste surewuse üle statistikalisi teateid, otsib abinõusid, kudas laste surewuse wastu wõidelda jne. Tal. T.

Uus Kõigekõrgemalt poolt kinnitatud seadus sadamamaksude kohta

on järgmise sisuga: Tolliwalitsused annawad sadamamaksud sellel mõõdul, kuid nad sisse tulewad, kohalikkudesse renteidesse kroonu sissetulekute hulka. Sadamaasjade komiteele jäetakse õigus sadamamaksudest weel kuni 1. jaanuarini 1913. a. linnade omawalitsuste aruannete järele neile suuremate sadama ehitustööde ehk muude kohalikkude laewasõidu ja kaubanduse tarwiduste peale raha lubada, kui need ehitustööd ehk tarwitused niisuguste hulgast on, mille kulud omawalitsuste käes hoiul olewatest endistest, nüüd ärakaotatud sadamamaksu summadest kaetakse. Niisamati jääb kuni 1. jaanuarini 1913. a. weel sadamaasjade komitee hooleks omawalitsuste aruannete kinnitamine nimetatud kulude üle ja niisamati ka teiste kulude üle, mis komitee isearalikkudest sadamamaksusummadest omawalitsuseasutustele on määratud.

Uue seaduse järele jääwad riigirentei kanda kulud kohalikkude sadamawalitsuste ülespidamiseks, sadamapolitsei suurendamiseks, sadamawalitsuste teenijate palkadeks ja toetuseks ja niisama ka jäämurdjate ja teiste kaubanduseministeriumi laewade peal teeniwate isikute ülespidamiseks, sadamakomiteede ülespidamiseks jne.

Riigirentei kanda wõetakse riigi eelarwesse kulud kaubasadamate ja sadamasse wiiwate teede ülespidamiseks, kaubalaewastiku teenijate toetuseks, tolliwalitsuse ametipaikade teenijate arwu suurendamiseks ja nende isikute ülespidamiseks, kes kaubasadamate tegewuse üle walwawas kohalikus kontrollametis teeniwad.

Peale selle määrab uus seadus riigirenteist järgmistele linnadele ja Riia börsekomiteele järgmisel otstarbel toetust:

1) Narwa linnale Narwa Jõesuu süwendamiseks ja sadamasilla ja Paksu bostioni laewasilla ja kaitsemüüri korraspidamiseks;

2) Tallinna linnale — sadamasse wiiwate uulitsate korraspidamiseks;

3) Liibawi linnale — sadamasse wiiwate teede ja silla ülespidamiseks;

4) Riia linnale — mõnede muulide, sadamasildade ja sadamasse wiiwate teede parandamiseks;

2) Riia börsekomiteele — Düüna jõe süwendamiseks ja mereäärse sadama laewasildade korraspidamiseks.

Ülemal tähendatud otstarbeks tarwilikud summad määratakse iga aasta tõeliku wajaduse järele kindlaks. Nimetatud linnad ja Riia börsekommitee on kohustatud mitte hiljem 3 kuud peale eelarwe-aasta möödaminekut kaubanduseministeriumile aruanded neile lubatud summade üle ette panema, kusjuures kaubanduseminister siseministe asjade ministriga ühel nõul rahalubamist kuni aruaanete ettepanekuni seisma wõib panna.

Peale selle wõtab kroonu enese kanda weel nende laenude kustutamise- ja protsendimaksud, mis sadamate ehituseks wõi korraspidamiseks tarwitatakse.

Siis määrab uus seadus riigirentei summadest weel üleüldiste linna tarwituste peale terwe rea linnadele, muude hulgas ka Tallinnale kas üheks wõi mitmeks aastaks teatud summad. Tallinnale on 1913. a. 982 rubla määratud.

Wabalt tarwitamiseks olnud kaubanduseministeriumi erasummade ülejääk nii kaugelt kui need summad sadamakomitee walitsuse all olid, ja niisama ka nende summade ülejääk, mis kuni 1. jaanuarini 1913. a. linnawalitsustele kaubanduseministeriumi abinõudest oli määratud, antakse kaubanduseministeriumi kätte tagasi.

Uus seadus hakkab 1. jaanuarist 1913. a. maksma. Tall Teat.

Ajalooline dokument

selle üle, Postimehe ringkonna „ühistegelased„ üleüldisid asju ajawad.

(Arakiri ümberpanekus)

J. Emblick,
piimatalituse-instruktor Tartus, 29 aprillil 1911
Tartus — Liiwimaal.

Wäga austatud herra Dalquist!
Sellega toon Teile rõemustawa teate et mul korda on läinud igal pool uueste asutatud piimatalitustes Alfa aurujõulisi koorelahutajaid üles seadida ja suurematess käejõulistes Alfa-Reginat. Aurujõulistes piimatalitustes ei arwa ma mingil tingimisel teisi koorelahutajaid kõlblikuks. Meil on aga kahjuks masinate muretsemises suured raskused. Teie mõistate ju, et mina milgi tingimisel separatori hr. Wirkhausi käest wõtta ei wõi, sellepärast olen mina sunnitud mitmesugusid müüjaid üles otsima Moskwas, Riias, Peterburis jne. kõik saab puhta raha eest ostetud, ainult 7—12% wõitu. Üks suur wiga, mis Eesti Majanduse-ühisus möödaläinud aastal on teinud. Wahest saab see tulewikus muutuma. Meie asutame palju aurujõulisi piimatalitusi. Praegu on 4 aurujõulist piimatalitust käsil ja mitmed projektid on wäljatöötamisel.

Jään paremate terwitustega
(allkiri) J. Emblick.

Selle kirja on hra Emblik M Nastasaja teatel Alfa Nobile ärile Peterburisse saatnud. Seda lugedes kohkume üsna ära, sest see kõneleb koguni teist keelt, kui hra Emblik koosolekutel ja Postimehes. Isegi Linda ajal ei olla teadjate arwamise järele nii sahker-mahkeri tehtud, kui nüüd Tartus.

Uuemad sõnumed

Haagist. Kuninganna awas parlamendi troonikõnega.

Kui kuninganna lossi tagasi oli sõitnud, siis katsusiwad sotsialistid. kellele rongikäik ära oli keelatud, parlamendi uksi eneste kätte wõtta. Neid oli 20 tuhat meest koos. Politsei ei lasknud neid lähedale ja wõttis mitu korda mõõgad tarwitusele ja ajas rahwa platsilt ära.

Roomast. Rahusaadik Bertolini sõitis minema, selle järel kui ta peaministriga ja sõjaning mereministriga nõu oli pidanud.

Et Bertolini otsekohe selle järel, kui ta Giolittiga nõu on pidanud, ära on sõitnud, siis wõib arwata, et läbirääkimised ühendusele wiiwad ja sõda lõpetatakse.

Italia ja Türgi saadikud, kes Genfis rahuläbirääkimisi peawad, seletawad, et need edasi kestawad ja mõlemad pooled ühendusele jõudmist wäga soowiwad.

See sõnum ei ole õige, et Italia walitsus wäljamaa rahameestega läbirääkimisi peab, et Türgimaale 600 milj. laenata.

Wastutaw toim. H Turp. Wäljaandja A. Tannenthal

Tänasel nr-l on kõikide lugejate tarwis 1913. a. seinakalender kaasas.

Wanemuine.

Pühap. 9. sept. 1912.

Viinatark.

Lustmäng 3 waatuses L. Weber.

HAKATUS KELL 8¼ õ.

Ametiühisustele hinnaalandus.

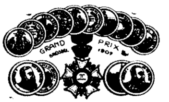

J. Rässa

muusikariistade wabrik

Tartus Tiigi uul. nr. 80.

omas majas,

wastu raudteed.

walmistab ja peab ladus kõiksuguseid muusikariistu, nagu klawerid, pianinosid, orelid, harmoniumisid, wiiulid jne. jne. jne. Suur ladu mänguriistade keelesid ja üksikuid jagusid

kaupluses Suurel turul

nr. 2, Raatuse kõrwal.

Müümise kohad: **Riias Jakobi uul. nr. 3**, Kisslingi juures. **Moskwas** **Камергерскій просп. № 1**, wastu Kunsti teatrit Kisslingi juures; **Peterburis** Kasanskaja 18.

Odaw ja hea!

Ülikondade, palitu, kasuka, reisimantli, jopede, frakkide ja smokingite ja musta trikoo

riiet,

woodri

riideid

ja kõiki muid rätseppade tarwidusi igas hinnas.

Mütsitegijatele

mütsi-riiet, mütsi-nahku, mütsi-woodrit, mütsi-watti, soowitab **iseäranis odawate hindadega**

Kalewiladu

Waldenhof

Tartus, Aleksandri u. 6.

Muster prii!

H. Treffneri eragümnasium.

Õpetus algas 20. augustil

Wastuw. on wõimalik ka pärast 20. augusti

Elsa Treffner kadunud H. Treffneri lesk.

ПОЛЬЗУЙТЕСЬ ВРЕМЕННЫМЪ СЛУЧАЕМЪ!!

Поступила въ продажу **Всемiрно-извѣстная** новая популярно-научная книга

Вселенная и человѣчество

Свыше 560 иллюстрацій, портретовъ и снимковъ съ картинъ: **Айвазовскаго, Брюлова, Рафаеля, Рубенса и др.**	колоссальный трудъ д-ра Кремера при участ. знам. профес. **Исторія земли, небесныхъ свѣтилъ, растительнаго міра, царства животныхъ и Постепенное культурное развитіе человѣчества съ доисторическихъ эпохъ до настоящаго времени.**	**Болѣе 100,000** строкъ убористаго текста на 1560 страниц. большого формата книги.

Изданіе извѣстной фирмы Коммерціи Совѣтника Н. В. ГАЕВСКАГО.

Появленіе въ свѣтъ этой солидной и полезной книги найдетъ себѣ откликъ въ каждомъ человѣкѣ, стремящемся **къ самообразованію.**

Отдѣлъ нашей книги: первобытность — заставляетъ содрогнутся передъ тѣми милліонами, быть можетъ, миллiардами лѣтъ, которыя прошли въ постепенномъ развитіи **Вселенной до настоящаго времени.**

Не менѣе интересна исторія возникновенія и **развитія человѣческаго рода.** Значительное мѣсто занимаютъ и, такъ называемыя, міровыя трагедіи: **всемірный потопъ, землетрясенія и наводненія, крушенія цѣлыхъ областей и многихъ тысячъ народа.**

Большинство моментовъ постепеннаго развитія природы и человѣчества иллюстрировано, снимки съ цѣнныхъ коллекцій старинныхъ гравюръ Пикара, Дрезденской галлереи, Луврскаго музея, Лондонскаго музея, Эрмитажа и съ нѣкоторыхъ коллекцій американскихъ милліардеровъ.

Книга **„Вселенная и Человѣчество"** въ другомъ изданіи стоила 33 руб. Настоящее изданіе **случайно** пріобрѣтенное, временно распродается за цѣну, съ упаковк. и пересылкой, вмѣсто **7 рублей за 4 руб. 85 коп.** въ Сибирь на рубль дороже. Книга высылается по полученіи денегъ или съ наложнымъ платежемъ при задаткѣ 1 рубля. Задатокъ можно выслать въ заказн. пись. поч. марк. или герб. **Заказы исполняются: единствен. складъ для всей Россій: С.-Петербургъ, Петербургская сторона, Большой просп. № 56.**

Я. К. ПЕТЕРСЪ.

J. W. Bergmanni rauakauplus

Peterburi uul. nr. 17.

On müüa: suur jõuratas 50 t. kõrge, 7¼ t. lai umbes 0 puuda raske; rihmaseib 35 t. kõrge, 8 t. lai kahest tükist lahtikäidaw, umbes 10 p. raske; Pressi kruuw 6 j. 5 t. pikk, 3½ t. jäme; teine kruuw 8½ j. pikk, ligi t. jäme. Peale selle mitmesugused hambarattad, rihma seibid, sae kaatre jagusid, rattaid ühes wõllidega ja laagripukkidega, häid kruustikkusi mitmes suuruses; raua puurid mitmes mõõdus; kõige paremat laagri walamise materjali. Head kirwe terast, odawaste — 5 kop nael. Peale selle weel mitmesuguseid kraanisid, torusid jne.

Aupaklikult

J. W. Bergmann.

Raamatukogudele!

Praegu ilmus trükist

A. Saal. Walge wanne.

ehk wiimased sultani-lapsed.

Üle 400 lehekülje. Hind **120** kop.

Trükk on weiksearwuline, ainult raamatukogude tarwis määratud, sellepärast rutaku soowijad tellimistega.

Saatmise raha 20 kop.

Tellimise adr. Olewiku kirjastus, Tartus.

1-ые ЗАОЧНЫЕ КУЛИНАРНЫЕ КУРСЫ.

Полный курсъ лекцій для обученія **„Скоромный и постный столъ"** около 1000 рецептовъ кушаній, напитковъ, печенія, компотовъ, вареній, сладкихъ блюдъ, пироговъ и др. слишкомъ 300 стран. убористаго шрифта. Цѣна съ перес. наложен. платеж. 2 р. 60 к. **Наставленіе,** какъ правильно вести домашнее хозяйство и приготовлять экономія, вкусные и питательные обѣды съ приложеніемъ разрѣзки мяса и украшенія стола блюдъ около 100 стран. съ рис. Цѣна съ перес. наложен. платеж. 1 р. 20 к. Обѣ книги вмѣстѣ 3 р. 55 к. можно марками. Съ заказами обр. исключительно къ Я. К. ПЕТЕРСЪ. С.-Петербургъ. Пет. Стор. Большой пр. 56.

Hea abinõu „Trayser" reumatismuse ja luuwalu wastu on igast aptekist saada. Piltidega illustatud raamatukene neude haiguste kirjeldustega saadetakse nõudmise peale hinnata kätte. Palume adresserida: M. E. Trayser. No 606. Bangor House. Shoe Lane, London, England. E. C.

40 дней БЕЗПЛАТНО!

Если вы въ теченіе 40 дней не выучитесь свободно говорить, читать и писать по нѣмецки франдуз., англ. и латин. по нашимъ самоучителямъ, составленнымъ по новѣйшему методу (всѣ другіе реклама) — **деньги возвращаемъ обратно.**

Цѣна самоуч. одного языка съ перес. и налож. плат. 1 руб. 40 к. 2-хъ 1 р. 90 к. 3-хъ 2 руб. 80 к. 4-хъ 3 р. 65 к. Заказы исполн. един. складъ для всей Россіи С.-Петербургъ, Петерб. стор. Большой пр. 56—181.

Я. К. ПЕТЕРСЪ.

Praegu ilmus trükist

A. Grenzstein'i

Juudiküsimus.

Sisu:

Loodusteaduslik alus
Ajalugu ja rahwus
Wõitluse eesmärk ja rakendus
Kultura rikkumine
Waranduse riisumine
Tublid tunnistused
Juudi hädaoht Eestis

Hind 1. rbl.

Tellimise adress: **Olewiku kirjastusele Tartus.**

Tähendus: Olewiku aastatellijad saawad raamatu hinnata ja lühema aja tellijad poole hinnaga.

Koit ja Ämarik

A. Grenzsteini luguleul.

Saada kõikidest paremates raamatukauplustest. **Hind 40 kop.**

Olewiku tellimise kwiitungi ettenäitajatel **20 kop.**

Печ. разр. полиціею — Юрьевъ, 8. Сентября 1912 г.

G. Grenzstein'i trükikoda, Tartus.

P. Sohnwald. Tartus.
Tapedikauplus Raatuse majas.

SEINA KALE

Wana kalender		Uus kalender	Jaanuar — Tähts. ja mälestusepäew
**1	T.	14	*Nääri-p.
2	K.	15	
3	N.	16	
4	R.	17	
5	L.	18	
**6	P.	19	*Kolmekuninga-p.
7	E.	20	
8	T.	21	
9	K.	22	
10	N.	23	Paawli-päew
11	R.	24	
12	L.	25	
13	P.	26	
14	E.	27	Korjuse-päew.
15	T.	28	
16	K.	29	
17	N.	30	Tõnise-päew.
18	R.	31	Dr. M. Weske s. 1843.
19	L.	1	
20	P.	2	Fabiani ja
21	E.	3	Sebastiani p.
22	T.	4	
23	K.	5	
24	N.	6	
25	R.	7	Paawli ümberp.
26	L.	8	päew.
27	P.	9	
28	E.	10	
29	T.	11	
30	K.	12	Ch. Darwin s. 1809.
31	N.	13	

Tartu wärwimise ja keemialise pesemise asutus

K. Alajan

Hobuse uul. nr. 9,
wastu Kraameri apteeki

wõtab tööse: kõiksugu willaste ja poolwillaste kangaste wärwimist, igasugu wärwides, niisama ka wanutamist, pressimist ja tekateerimist. Peale selle meeste ja naisterahwa ülikondade ja igasugu muude riiete wärwimist ja keemilist pesemist. **Töö tehtakse ruttu ja korralikult.**

Wana kalender		Uus kalender	Webruar — Tähts. ja mälestusepäew
1	R.	14	
*2	L.	15	*Küünla p.
3	P.	16	
4	E.	17	
5	T.	18	
6	K.	19	
7	N.	20	E. Ahrens † 1863.
8	R.	21	
9	L.	22	A. Bebel s. 1840.
10	P.	23	9. pühap. e. Kr.
11	E.	24	Ilmest. püha.
12	T.	25	
13	K.	26	
14	N.	27	
15	R.	28	Neitsi- ehk Tiina p.
16	L.	1	
17	P.	2	Wäike paast.
18	E.	3	
19	T.	4	**Pärisorjuse kaot.**
20	K.	5	**Wenemaal 1861.**
21	N.	6	
22	R.	7	Peetri p. Wõinädal.
23	L.	8	
24	P.	9	Suur paast Mad. p.
25	E.	10	J. Köhler s. 1824.
26	T.	11	**Wastla päew.**
27	K.	12	Juha p.
28	N.	13	

J. Sildnik'u

päewapildi koda

Tartus,
Peterburi uul. nr. 17.

Walmistab pilta igasuguses suuruses.
Kunstlik wäljatöötus.
Parajad hinnad.

Wana kalender		Uus kalender	Märts — Tähts. ja mälestusep…
1	R.	14	Karl Marx † …
2	L.	15	
3	P.	16	C. W. Mainz…
4	E.	17	
5	T.	18	
**6	K.	19	*Palwe p. …
7	N.	20	Jakobson † …
8	R.	21	**Kewade algu…**
9	L.	22	
10	P.	23	
11	E.	24	
12	T.	25	Latwarja p.
13	K.	26	
14	N.	27	
15	R.	28	
16	L.	29	W. Liebknecht…
17	P.	30	
18	E.	31	Wiedemann s. …
19	T.	1	Wene wab. …
20	K.	2	
21	N.	3	
22	R.	4	… Ahrens s. …
23	L.	5	
24	P.	6	
*25	E.	7	**Paastu M…**
26	T.	8	…utmin. (Eesti…
27	K.	[illegible]	
28	N.	10	
29	R.	11	… Lassalle s. …
30	L.	12	
31	P.	13	

Kõige paremad ülemaailma kuulsad

Afrana ja Kaiseri

õmblusmasinad

Kaiseri õmblusmasinad on kõige paremast materjalist walmistatud; tulewad oiksjale wõimalikult odawalt kätte. Peale selle saawad ka teiste wabrikute nagu: Pfaff, Köhler, Viktoria õmblusmasinad odawamine müüdud. Kunstwäljaõmblemise õpetus hinnata!

Tartus Peterburi uul. 9.

Auupaklikult

M. Lill.

Wana kalender		Uus kalender	Juuni — Tähts. ja mälestusepäewad
1	L.	14	
**2	P.	15	**1. Suwiste p.**
**3	E.	16	**2. Suwiste p.**
*4	T.	17	**3. Suwiste p.**
5	K.	18	**2. kwat.**
6	N.	19	
7	R.	20	
8	L.	21	
*9	P.	22	**Suwe algus.**
10	E.	23	**Kolm. Jum. p.**
11	T.	24	
12	K.	25	
13	N.	26	
14	R.	27	
15	L.	28	Wiidi-päew.
16	P.	29	
17	E.	30	
18	T.	1	
19	K.	2	
20	N.	3	
21	R.	4	
22	L.	5	
23	P.	6	
**24	E.	7	*Jaani-päew.
25	T.	8	
26	K.	9	
27	N.	10	7. magaja p.
28	R.	11	
*29	L.	12	**Peetri Paawli p.**
30	P.	13	Paawli mäl. p.

1. suwistenädal. 2. suwistenädal. 3. suwistenädal.

Olewik

on juba 1881. a. saadik Eesti rahwale tuntud p…ika ajale… mad lugejad, kes Olewikku tema asutamisest sa…dik on lug… selgust muretseda ja kannab ka edespidi selle …st hoolt, … line wõistlus meie kodumaal on aastasadasid ke…nud ja me… **kes elada ja edeneda tahab,** peab ära tu…ma, missu… rahwa healekandja, on alati walmis teesid ja …nõusid ra… kodumaa on sõna tõsises mõttes „maa, kus pi… ja mett … ja ühes sellega oma teed läinud, kuna teisi mammona kogujaid ühtelugu juurde tule… …t parasidi… maa waimlise ja majanduslise edenemise kinni peab ja wiimaks häwitab, kui õigel aja… selle wastu… tud Eesti politika tegelane, Eesti wanem ajakirjanik, Olewiku asutaja ja kauaaegne to…etaja herra… Olewikus hulga kirjatöösid awaldanud ja iseäranis selgelt seda küsimust omas hiljuti …unud raam… **des** läbi on lugenud, selle waimu silma eest **kaob udu** ja ta aimab, **missugune hädaoht** meie… stein, kes kauemat aega Prantsuse wabariigi pealinnas Parisis elanud, on juudi küsimust ühes ma… palju õppida wõiwad, kui nad waewaks wõtawad raamatut **põhjalikult** läbi lugeda. — Olewiku… **nata** kaasa. — Herra **A. Grenzstein** saab ka edespidi Olewiku lugejaid igasuguste politika ja… politika sündmusi palju paremas walguses tuntakse kui meie kitsarinnalises kodumaa …kkonnas. jatele sealse Hommikumaa imede ja iseäralduste üle huwitawaid kirjeldusi toonud ja …absed̃a ka… sündmustest ja sekeldustest Olewiku lugejatele kõige huwitawamaid teateid ja Herra J. **Lukats** j… **lasena** ümber maailma reisides ühes ehk teises maailma jaos **tähtsat** näeb ja kuule… — Et k… ka nende kutsehuwisid rohkem silmas pidada. Palume kõiki, kellel kodumaa hea käekäik armas, …

Tellimise hind on:
Postiga aastas 3 r. 50 k. Postita 3 r.

Tellimise adress…
Olewiku toimetus

Wana kalender		Uus kalender	August — Tähts. ja mälestusepäewad
1	N.	14	Peetri w. p.
2	R.	15	
3	L.	16	
4	P.	17	
5	E.	18	
*6	T.	19	**Kristuse ärasel. p.**
7	K.	20	
8	N.	21	
9	R.	22	
10	L.	23	**Lauritsa-p.**
11	P.	24	
12	E.	25	
13	T.	26	F. R. Kreutzwald
14	K.	27	† 1882.
*15	N.	28	***Rukki-Maarja p.**
16	R.	29	
17	L.	30	
18	P.	31	
19	E.	1	
20	T.	2	
21	K.	3	
22	N.	4	H. George s. 1839
23	R.	5	
24	L.	6	**Pärtli p.**
25	P.	7	
26	E.	8	
27	T.	9	
28	K.	10	Leo Tolstoi s. 1828.
*29	N.	11	***Johannese kur. p.**
*30	R.	12	***Aleksandri-p.**
31	L.	13	

M. Meos'e

:õmblusmasinate ladu:

Tartus, Raatuse (Koolitare) uul. nr. 9.

Soowitan oma suurest ladust kõige kuulsamaid

• õmblusmasinaid. •

Täielik ja ilma hinnata kunstwäljaõmblemise õpetust antakse igal ajal. Peale selle soowitan kõige paremat seltsi

:: :: kudumise-masinaid, :: ::

mis siin tuntud kudumise-masinatest kõiwa materjali ja kerge töötamise poolest palju paremad on. Nõndasama ka siin tuntud

:: koorelahutaja masinaid, ::

mis oma lihtsa wärgi, wäga kerge ümberkäimise ja puhta koorimise poolest asjatundjatelt kõige paremateks praeguse aja koorelahutajateks on tunnistatud. Kaup on hea ja hinnad teistest odawamad.

Kõik masinad müün ka järelmaksu peale.

Auupaklikult **M. Meos.**

Wana kalender		Uus kalender	September — Tähts. ja mälestusepäewad
1	P.	14	
2	E.	15	
3	T.	16	
4	K.	17	
5	N.	18	Soomemaa liidet.
6	R.	19	Wenem. k. 1809.
7	L.	20	
*8	P.	21	**Usst-Maarja p.**
9	E.	22	
10	T.	23	**Sügise algus.**
11	K.	24	K. A. Hermann s.
12	N.	25	1851.
13	R.	26	
*14	L.	27	***Risti-ülend. p.**
15	P.	28	Zola † 1902.
16	E.	29	
17	T.	30	
18	K.	1	**3. kwat.**
19	N.	2	
20	R.	3	
21	L.	4	Matteuse-p.
22	P.	5	
23	E.	6	
24	T.	7	
25	K.	8	
*26	N.	9	**Ap. Johannese p.**
27	R.	10	
28	L.	11	
29	P.	12	**Mihkli p.**
30	E.	13	

Peterburi riidekauplus

Tartus, Poodi uul. nr. 10.

Soowitan igale kaubatarwitajale kõiksugu sügise ja talwe

riidekaupa

ja walmisõmmeldud naisterahwa **wateritud talwe palituid ja ■ ■ ■ ■ jakkisid ■ ■ ■ ■**

suures wäljawalikus

wõistlemata odawate hindadega.

Kõige auustusega

A. Arak.

Wana kalender		Uus kalender	Okto… — Tähts. ja mäl…
*1	T.	[illegible]	***Maarja …**
2	K.	[illegible]	…ecst. p…
3	N.	[illegible]	
4	R.	[illegible]	
**5	L.	[illegible]	***Aujärje…**
*6	P.	[illegible]	**Lõikuse …**
7	E.	[illegible]	
8	T.	[illegible]	
9	K.	22	
10	N.	23	
11	R.	24	
12	L.	25	
13	P.	26	
14	E.	27	Kolletar…
15	T.	28	
16	K.	29	
17	N.	30	***Borki …**
**18	R.	31	**Luteri u…**
19	L.	1	
20	P.	2	
**21	E.	3	***Keisri …**
*22	T.	4	***Kas. M…**
23	K.	5	
24	N.	6	
25	R.	7	
26	L.	8	
27	P.	9	
28	E.	10	Siimon …
29	T.	11	Ma…
30	K.	12	
31	N.	13	

G. Grenzsteini Trükikoda
Peterburi uul. nr. 17.

walmistab kõiksugu **trükitöösid** ühes kui ka mitmes wärwis nagu: **raamatuid, ringkirjasid, tabelisid, r…** lehta jne. Trükikojas on ka liht kokkukäidawate **pappkastide** walmistamine **masinate abil**. Kastid walmistat… suuruses trükiga ehk wärwi-trükis. Soowi peale wõib ka üles pressitawate kujutuste järele marjumärwides walm…

LENDER 1913

J. Räsla muusikariistade wabrik. Tartus, Tiigi uul. nr. 80.

Wana kalender		Uus kalender	Märts — Tähe- ja mälestusepäewad
1	R.	14	Karl Marx † 1883.
2	L.	15	
3	P.	16	D. F. Majing † 1832.
4	E.	17	
5	T.	18	
**6	K.	19	**Paiwe p. 1. Kw.**
7	N.	20	Jakobson † 1882.
8	R.	21	**Kewade algus.**
9	L.	22	
10	P.	23	
11	E.	24	
12	T.	25	Zakkarija p.
13	K.	26	
14	N.	27	
15	R.	28	[1826.
16	L.	29	[illegible]
17	P.	30	
18	E.	31	Wiedemann s. 1805. [illegible] mab. mäl. p.
19	T.	1	
20	K.	2	
21	N.	3	
22	R.	4	[illegible] s. 1803.
23	L.	5	
24	P.	6	
**25	E.	7	**Paastu M. p.**
26	T.	8	[illegible] Eestl. wab.
27	K.	9	1819.
28	N.	10	
29	R.	11	[illegible] s. 1825.
30	L.	12	
31	P.	13	

AEG on juba

teada, et J. Hermanni jahu ja heeringa kauplusest Kaubahoowis № 18. teie ainult kõige odawamalt saate, nimelt sellepärast, et seal kõige suurem wäljawalik, nagu jahu, manna, riisi ja kõiki kaupasid. Wastu suurt Gensi maja.

Tartus, Kaubahoowis 18

J. Hermann.

Wana kalender		Uus kalender	April — Tähe- ja mälestusepäewad
1	E.	14	Karjalaskmise p.
2	T.	15	
3	K.	16	
4	N.	17	Ambruse p.
5	R.	18	
6	L.	19	Ch. Darwin † 1882
**7	P.	20	**Palmipuude p.**
8	E.	21	
9	T.	22	[Jählmann † 1850
10	K.	23	T. Köhler † 1899.
*11	N.	24	***Suur Neljap.***
**12	R.	25	***Suur Reedi.*** J.
13	L.	26	[Kunder † 1888.
**14	P.	27	**1 Ülest. p.** Künnip.
**15	E.	28	**2. Ülest. p.**
*16	T.	29	***3. Ülest. p.***
17	K.	30	
18	N.	1	
19	R.	2	*Karl Marx s.
20	L.	3	1818.
21	P.	4	
22	E.	5	
**23	T.	6	***Jüri p. Keisri***
24	K.	7	[**pr. nimep.**
25	N.	8	Markuse p.
26	R.	9	
27	L.	10	Stanley † 1904.
28	P.	11	
29	E.	12	
30	T.	13	

10. küllwi näd. — 9. küllwin. — 8. küll.

Georg Weber

Jurjewis — Tartus,

Suurel-turul nr. 14.

Riidekauplus

ja

meesterahwa riiete walmistamine.

Suur wäljawalik, odawad hinnad.

Wana kalender		Uus kalender	Mai — Tähe- ja mälestusepäewad
1	K.	14	Wolbri-p.
2	N.	15	Tuule risti-p.
3	R.	16	[J. Jannsen s. 1819.
4	L.	17	M. Weske † 1890.
5	P.	18	
**6	E.	19	***Keisri h. s. p.***
7	T.	20	
8	K.	21	
9	N.	22	***Nigula-p.***
10	R.	23	[Linnu ristip.
11	L.	24	
12	P.	25	
13	E.	26	
**14	T.	27	***Kroonimise p.***
15	K.	28	
16	N.	29	Lehe ristip.
17	R.	30	
18	L.	31	Eerikn p.
19	P.	1	
20	E.	2	
21	T.	3	[wab.
22	K.	4	Eestim. *Eestl.
**23	N.	5	***Taewam. p.***
24	R.	6	
**25	L.	7	**Keisri pr. s. p.**
26	P.	8	
27	E.	9	
28	T.	10	
29	K.	11	
30	N.	12	
31	R.	13	

mnädal. — 7. küllwinädal. — 6. küllwinädal. — 5. küllwinädal. — 4. küllwinäd.

[illegible] tuntud politik[illegible] ajaleht. Missugust mõju ta Eesti rahwa peale on awaldanud, selle üle wõiwad wane[illegible]isest saadik [illegible] lugenud, otsustada. — **Olewik** on püüdnud meie kodumaa segastesse oludesse [illegible] selle eest [illegible], et Eesti rahwas politika udust teed walguse poole leiaks. Politiline ja majandus[illegible] lasid kestnu[illegible] ja meie päewil ei ole weel selgeste näha, missugused selle tagajärjed wõiwad olla. Rahwas, [illegible] ära tundma, missuguseid politilisi ja majanduslisi õigusi selleks tarwis läheb ja **Olewik,** kui tõsine [illegible] teesid ja abinõ[illegible] rahwale näitama, kuidas neid õigusi kätte wõidelda tuleb. — Meie weike Eesti [illegible]aa, kus piima ja mett jookseb". Sisserännanud õnnekütid on aastasadade jooksul siin warandusi kogunud [illegible] tuleb, et parasidina meie rahwa tööst ja higist rikkaks saada. — See on hädaoht, mis meie kodu[illegible] õigel ajal selle wastu abinõusid otsida ei osata. Kõige paremaid abinõusid selle hädaohu wastu on tun[illegible]aaegne toimetaja herra A. Grenzstein, Eesti rahwale kätte juhatanud. Tema on selle kohta praeguses [illegible] hiljuti ilmunud raamatus Juudiküsimus käsitanud. Kes selle raamatu **mõistusega** ja **järelemõtel[illegible]sugune hädaoht** meie maad ja rahwast on waritsenud ja missugusesse ta sattuda wõib. Hra A. Grenz[illegible] Juudi küsimust ühes mammuna küsimusega wäga põhjalikult uurinud, millest meie politika juhid wäga [illegible] lugeda. — Olewiku lugejad, kes **aasta tellijad** on, saawad selle tähtsa raamatu Juudiküsimus **hin**[illegible] igasuguste politika ja Parisi sõnumetega igas numbris tutwustama, seda enam, et Parisis terwe maailma [illegible] maa õhkkonnas. — Herra **A. Saal,** kes kauemat aega Indias Jaawa saarel elab, on Olewiku luge[illegible] ja saab seda ka edespidi tegema. — Herra **J. Tannenthal** annab Kauge Ida, Hiina ja Japani [illegible] ja herra **J. Lukats** jutustab oma reisikirjades weel selle aasta sees Olewiku lugejatele, mis tema **eest**[illegible] kuuleb. Et kaugelt suurem hulk Olewiku lugejaid maal põllupidajad on, tahab Olewik edespidi [illegible] ea käekäik [illegible]mas, **Olewikku tellimisega toetada.**

Tellimise adress on: [illegible]wiku toimetus Tartus.

Olewiku kontor on P. Sohnwaldi tapeedikpl. Tartus Raatuse majas.

Wana kalender		Uus kalender	Juli — Tähe- ja mälestusepäewad
1	E.	14	J. Jannsen † 1890
*2	T.	15	*Heina-Maar[ja p.
3	K.	16	
4	N.	17	
5	R.	18	
6	L.	19	
7	P.	20	
8	E.	21	
9	T.	22	
10	K.	23	J. wen. p. J. Hurt
11	N.	24	[s. 1839.
12	R.	25	
13	L.	26	Mareti p.
14	P.	27	C. Jakobson s. 1841.
15	E.	28	Apostl. lahk. p.
16	T.	29	
17	K.	30	
18	N.	31	
19	R.	1	
20	L.	2	Eliase-p.
21	P.	3	
*22	E.	4	***Keisri e. n. p.***
23	T.	5	Mandli-p.
24	K.	6	
25	N.	7	**Jakobi p.**
26	R.	8	
27	L.	9	
28	P.	10	[la † 1886.
29	E.	11	Olewi-p. [Koidu-
**30	T.	12	***Anjärjep. s. p.***
31	K.	13	

A. Laretei.

Maaleri ja pildi sisseraamimise töötuba ja kirjutusmaterjali kauplus

Tartus, Riia uul. 2

Soowitab suures wäljawalikus kõige uuemaid **pildi raami liistusid** ja wõtab kõiksugu **maaleri** ja **pildi-sisseraamimise töösid** wastu. Töö saab korralikult ja wõistlemata odawate hindadega tehtud.

Peale selle soowitan weel kõiksugu

kirjutusmaterjali,

raha kotta, taskunuge, jaiutus keppisi j. n. e.

Jälemüüjatele kõrged prots.

A. LARETEI

TARTUS, RIIA UUL. № 2.

Wana kalender		Uus kalender	Oktober — Tähe- ja mälestusepäewad
*1	T.	14	***Maarja kaits. ja eest. p.***
2	K.	15	
3	N.	16	
4	R.	17	
*5	L.	18	***Anjärjep. n. p.***
*6	P.	19	**Lõikuse p.**
7	E.	20	
8	T.	21	
9	K.	22	
10	N.	23	
11	R.	24	
12	L.	25	
13	P.	26	
14	E.	27	Kolletamise p.
15	T.	28	
16	K.	29	
17	N.	30	**Borki, Konst. a. p.**
*18	R.	31	**Luteri usu u. w. p.**
19	L.	1	
20	P.	2	[ast. p.
*21	E.	3	***Keisri hr. troon.***
*22	T.	4	***Kas. Maarja p.***
23	K.	5	
24	N.	6	
25	R.	7	
26	L.	8	
27	P.	9	
28	E.	10	Siimon Juudas [illegible]
29	T.	11	[Maasing s. 1763.
30	K.	12	
31	N.	13	

M. MAUER.

KINGSEPMEISTER

TARTUS, SUUREL-TURUL № 4.

Suur hõb. auraha 1905. Weike kuld-auraha 1908.

Soowitan oma töökojas walmistatud ladusit igasuguseid

saapaid ja kingasid.

Siis weel:

ballikingasid, ratsa-, wee-, lõbureisi- ja sõjawäe-saapaid.

Krasnojarski polgu ohwitseride kaubanuretseja.

Toimetan tellimisi ja paranduši ruttu ja

asjatundlikult.

Ladus on:

kõigeparemaid weesaabaste ja kingade läikemäärcid.

Gummi-kalossidest esimene wäljawalik.

Wana kalender		Uus kalender	November — Tähe- ja mälestusepäewad
1	R.	14	Pühade-p.
2	L.	15	Hingede-p.
3	P.	16	
4	E.	17	
5	T.	18	
6	K.	19	Humalate-p.
7	N.	20	Leo Tolstoi † 1910.
8	R.	21	
9	L.	22	
10	P.	23	**Mardi-p.**
11	E.	24	Martin piiskopp.
12	T.	25	
13	K.	26	
*14	N.	27	**Keisri ema s. p.**
15	R.	28	Fr. Engels s. 1820.
16	L.	29	
17	P.	30	
18	E.	1	
19	T.	2	Liispeti-p.
20	K.	3	
*21	N.	4	***Maarja ohw. p.***
22	R.	5	
23	L.	6	
*24	P.	7	Turnute-p.
25	E.	8	**Kadri-p.**
26	T.	9	
27	K.	10	
28	N.	11	
29	R.	12	
30	L.	13	Andrese- p.

ED. KIWI

mehanika töökoda Tartus,

Peterburi uul. 29.

Walmistan kõiksugu **mehanika töösid:** parandan õmblusmasinaid, koorelahutajaid, sukatudumisemasinaid jne. Walmistan uusi **jalgrattaid,** kõige paremateist wäljamaa jagudeit, kõige uuema ehituse plaani järele, kerge käigu ja hea wastupidawusega. Jalgratta parandused saawad ruttu ja korralikult tehtud. Walmistan kõige paremaid

piksewardaid

ja annan juhatust ülesseadmiseks. Soowitan kingseppadele puhtalt walmistatud saapa **rant rattaid** igas mõõdus. Kõik tööd saawad tehtud tuntud headusega.

Wõimalikult odawad hinnad.

Wana kalender		Uus kalender	Detsember — Tähe- ja mälestusepäewad
*1	P.	14	**1. Kr. tul. p.**
2	E.	15	
3	T.	16	
4	K.	17	
5	N.	18	[Nigula-p.
**6	R.	19	**Keisri hr. n. p.**
7	L.	20	Tõnni p.
8	P.	21	Nig.-M. p. 2. Kr.
9	E.	22	**Talwe alg.** [t. p.
10	T.	23	
11	K.	24	
12	N.	25	Koidula. s. 1843.
13	R.	26	Kunder s. 1852.
14	L.	27	Kreutzw. s. 1803.
15	P.	28	**3. Kr. tul. p.**
16	E.	29	[1887.
17	T.	30	F. J. Wiedemann †
18	K.	31	**4. Kwat.** Jählmann [s. 1798.
19	N.	1	
20	R.	2	
21	L.	3	Tooma-p.
22	P.	4	4. Kr. tul. p.
23	E.	5	
24	T.	6	Adam ja Ewa.
*25	K.	7	***1. jõulup.***
*26	N.	8	***2. jõulup.*** Joh. p.
*27	R.	9	***3. jõulup.*** Ew.
28	L.	10	Süüta laste p.
29	P.	11	
30	E.	12	J. Hurt † 1906.
31	T.	13	Wana aasta p.

[illegible]**kirjaft, tabellist, rehnungi**[illegible]**bil.** Kastiti walmistatakse igas [illegible]warjuwärwides walmistada.

Печатать разр. полиц. Юрьевъ, 1 сентября 1912 г.
G. Grenzsteini trükikoda Tartus.

J. W. Bergmanni **rauakauplus Tartus, Peterburi uul. nr. 17.** soowitab kõiksugu **prungitud rauakaupa,** masina **parandamise materjali** ja uusi walmis **laagrisi** ja **rattaid.**